

ՈՍԿԵՄԱՏԵՆԻԿ

ԵՐԵՎԱՆ «ՀԱՂԻԿ» 1994

ՈՍԿԵՄԱՏԵՆԻԿ

Կապույտ

Աիդա Պետրոսյան

ԵՐԵՎԱՆ 1994

«Շաղիկ»

Եթե Դուք մանկապարտեզի ավագ խմբի դաստիարակ եք, առաջին դասարանի դասվար կամ 6-8 տարեկան երեխայի ծնող, ապա «Ոսկեմատենիկը» կարող է դառնալ Ձեր լավ օգնականը:

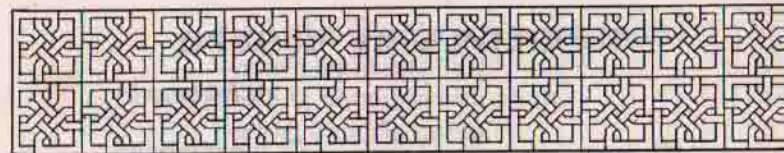
Գրքույկը դասական հեղինակների ստեղծագործությունների՝ առած-ասացվածքների, հանելուկների, խաղերի ու երգերի ժողովածու է:

«Ոսկեմատենիկում» զետեղված նյութերի մեծագույն մասը բերանացի անհյու համար է նախատեսված: Ինչպե՞ս աշխատել «Ոսկեմատենիկով». այս հարցի պատասխանը կգտնեք «Գիրք ծնողների և ուսուցիչների համար» մեթոդական ուղեցույցում:

Ուրախ կլինենք, եթե օգտակար լինենք Ձեզ:

«Շաղիկ» հրատարակչություն

ՄԻԽԱՐ ՄԵԲԱՍՏԱՑԻ՝ ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ

ԾՈՒՂՐՈՒՂՈ՞Ւ...

ԱՐՏՈՒՏԻԿ

Ժողովրդական

Մշակումը՝ Հ.Թումանյանի

Արտուտիկ,

Նախշուն տոտիկ,

Իջնեն կալեր

Գողտիկ-մողտիկ,

Ընտրեն քարեր,

Ուտեն կուտիկ

Կըծըլվըլան

Կըլթիկ-կըլթիկ:

ՄԵՂՈՒ

Ա.Խնկոյան

Պրզզան, պրզզան,

Պրզպրզան,

Պստիկ մեղու տրպտրզան,

Դաշտ ու հովիտ կշրջես,

Բարձր սարեր կթռչես,

Սուսան սմբուլ կծծես

Ու ոտքերով թավամալ

Փոշի առած՝ տուն կգաս:

ԱՔԱՂԱՂՆ ՈՒ ԿՏՈՒՐԸ

Ա.Խնկոյան

Մի արաղաղ
Կարմրապեծիկ,
Իր ոտները
Երկար ու ձիգ,
Կտրին տալով՝
Վեր-վեր ձգվեց

Ու վարձանքով
Ինչ հարց տվեց,
- Էս ո՞նց է որ
Ես պոռ տալիս,
Էս կտուրը
Փուլ չի գալիս:

ՓԻՍՈՆ

Հ.Թումանյան

Փիսոն, փիսոն մլաղան,
Թավրիկ թողեց, փախավ վան,
Լեզուն թաթխան, երկար պոչ,
Ինչ որ ուզեց, ասին՝ ո՛չ:
Փիսոն գնաց գողեգող,
Փորը դատարկ, սիրտը դող,
Դու նշը մեկնեց կովկիթին,
Շերեփն իջավ ճակատին:

ՇԻՏԻԿԻ ՕՐՈՐՔԸ

Հ.Թումանյան

Կախված է ճյուղքից ճոճը ծիտիկի,
Փըչի՛, հովի՛կ, փըչի՛,
Ճոճն օրորվի, տանի բերի,
Նանի՛, ծիտի՛կ, նանի՛:

Ծիտիկը անուշ երազ է տեսնում,
Փըչի՛, հովի՛կ, փըչի՛,
Ճոճն օրորվի, տանի բերի,
Նանի՛, ծիտի՛կ, նանի՛:

Բայց տես, ծիտիկը քընից չըզարթնի,
Կամա՛ց փըչի, կամա՛ց,
Ճոճն էլ պոռչի տանի բերի,
Նանի՛, ծիտի՛կ, նանի՛:

ՇՈՒՆԸ

Հ.Թումանյան

Հաֆ-հա՛ֆ, հաֆ-հա՛ֆ,
Ահա այսպես
Հաչում եմ ես,
Հաֆ-հա՛ֆ, հաֆ-հա՛ֆ,
Ու տու՛նն այսպես
Պահում եմ ես:
Թե գա մեկ մոտ
Մի հին ծանոթ,
Մոտն եմ վազում,
Պոչըս շարժում:

Բայց թե մի գող,
Չար կամեցող
Ուզի թաքուն
Մտնի մեր սուռն,
Հաֆ-հա՛ֆ, հաֆ-հա՛ֆ,
Ահա այսպես
Հաչում եմ ես,
Հաֆ-հա՛ֆ, հաֆ-հա՛ֆ,
Ու տու՛նն այսպես
Պահում եմ ես:

ԱՂՎԵՄՆ ԵԿԱՎ

Հ.Թումանյան

Աղվեսն եկավ լանճիկ, լանճիկ,
Ոտներ ուներ կարճիկ, կարճիկ,
Շատ կու սիրեր հավի քարճիկ,
Վու՛յ, վու՛յ:

Աղվես պառկեց արտի տակին,
Աչքը ձգեց չաղ հավ ձագին,
Նետով կը տամ աչքի տակին,
Որ մոտ չգա նա մեր բակին,
Վու՛յ, վու՛յ:

ՓԻՍԻԿԻ ԳԱՆԳԱՏԸ

Հ.Թումանյան

Փիսիկը նստել
Մի մութ անկյունում,
Ունքերը կիտել
Ու լաց է լինում:
Մոտիկ է գալիս
Մի ուրիշ կատու,
-Ինչո՞ւ ես լալիս,
Ա՛յ փիսո քան, դու...
-Հապա ի՞նչ անեմ,
Որ լաց չըլինեմ,
Գանգատ է անում
Փիսուն տըխրադեմ:
Էն Համոն թաքուն
Մածունը կերավ,
Գնաց տատի մոտ
Ինձ վըրա դրավ:
Հիմի տատիկի
Ետեւից ընկած,
Ինձ են ման գալի
Մի-մի փետ առած
Էն քոթոթ Սուրենն,
Անոն ու Մոսոն:
Ո՞ր է, ասում են,
Ո՞ր է գող Փիսուն,
Ա՛խ, թե մի գրտա՛նք,
Մածուն ցույց կըտա՛նք...
Էսպես բան սարքեց
Էն Համոն իմ դեմ,
Ի՞նչ անեմ հապա,
Որ լաց չըլինեմ...
Ու Փիսուն նըստել
Մի մութ անկյունում,
Ունքերը կիտել
Ու լաց է լինում:

ԾԻՏԸ ԵՎ ԲԱԶԵՆ

Մանկական խաղ

Ղ.Աղայան

Ծիտը ծառին ծլվլում է.
-Ծի՛վ, ծի՛վ, ծի՛վ,
Բազեն գլխին պտըտվում է.
- Վո՛ւյ, վո՛ւյ, վո՛ւյ...
Ծիտը լոեց, ծիտը վախեց.
- Վա՛յ, վա՛յ, վա՛յ...
Բազե՛, թը՛ոռ, բազե՛, թը՛ոռ.
- Հա՛յ, հա՛յ, հա՛յ...
Բազեն թռավ,
Բազեն փախավ,
Ի՛նչ լավ էլավ...
- Հե՛-հե՛-հե՛...
Ծիտի՛կ-միտի՛կ, պիծի՛կ-միծիկ,
Պըտպըտուրի՛կ, չըլպըտուրիկ,
Դու լա՛վ պրծար չար բազեի.
Սուր ճանկերից, հա՛-հա՛-հա՛...

ԼՈՒՍԱԲԱՅԻՆ

Հ.Թումանյան

- Ծուղրուղո՛ւ,
Աքլորը վիլ կանչեց թառին.
- Ճի՛կ-ճի՛կ, ճի՛կ-ճի՛կ,
Զարթնեց մթնում ծիտը ծառին:
- Ծուղրուղո՛ւ,
Խոսեց ծեգին երկրորդ բերան.
- Հո-հո՛, հո-հո՛,
Նախիրն արդեն հանդը տարան:
- Ծուղրուղո՛ւ,
Լույսը բացվեց երրորդ կանչին.
- Վու՛յ, վու՛յ, վու՛յ, վու՛յ,
Նստեց նանը տեղի միջին:

ԱՌԱՎՈՏԸ ԳՅՈՒՂՈՒՄ

ՂԱղայան

Արեգակը դուրս է եկել
Պսպրդալով.
Շողքը երդից ներս է քնկել
Շողշողալով.
Ծիտը ծառին կըչկըչում է
Ծըլվըլալով.
Ձորումն առուն քըչքըչում է
Վըշվըշալով.
Ծույլ տղայի քունն է տարել
Խորմփալով.
Տրեխները շունն է տարել
Մըմըռալով:

ՊՈՉԱՏ ԱՂՎԵՍԸ

Ա.Խնկոյան

Փախավ աղվեսը,
Փախավ թակարդից,
Բայց պոչի կեսը
Թողեց նա ներսը:
Այդպես պոչատ,
Պոչից անջատ,
Գնաց ասավ ընկերներին.
- Ա՛յ ձեզ մատաղ, ես ձեր գերին,
Դե՛ն գցեցեք ձեր պոչերը.
Ինչո՞ւ եմ պետք այդ փրչերը:
Իրանք վարդ չեն ու վարդարանք.
Այլ մեր գլխին պատիժ, փորձանք.
Գետնի ավել,
Վազքի խափան,
Մեկ անվայել
Ավելորդ բան:

Այդտեղ մի ծեր վարպետ աղվես
Ասավ նրան. «Ապրե՛ս, ապրե՛ս,
Ա՛յ ծակամուտ թոռիս թոռը,
Էդքան չեն տա խելքի պոռը.
Բա քանի որ տեղն էր պոչդ,
Ինչո՞ւ չարիր դու այդ կոչդ»:

ԳՐԻՉ

Հ.Թումանյան

Ի՞նչ կըլինի, ասա՛, գրի՛չ,
Ինձ էլ սիրես գոնե մի քիչ:
Ինչո՞ւ իմ մեծ քրոջ ձեռքին
Գրում ես միշտ վարժ ու կարգին.
Իսկ իմ ձեռքին խաղմըզում ես
Սեւ ագռավի ճանկերի պես:
Ես քեզ վատ բան ի՞նչ եմ արել:
Ե՛կ, խնդրում եմ՝ ինձ համար էլ
Գրի է՛նպես արագ-արագ,
Է՛նպես ուղիղ, սիրուն, բարակ:
Գրի՛չը լուռ լըսում, լըսում,
Ճըռճըռում է ու խաղմըզում,
Բայց այս անգամ արդեն, կարծես,
Փոքրիկ ծրտի ճանկերը պես:

ԱՌԱՋԻՆ ԶՅՈՒՆԸ

Հ.Թումանյան

- Վա՛յ, մայրի՛կ ջան, տե՛ս,
Բալն ու դուռը լի
Ինչքա՛ն սպիտակ
Թիթեռ է գալի...
Էսքան շատ թիթեռ
Չեմ տեսել ես դեռ:

- Չէ՛, իմ անուշիկ,
Թիթեռներ չեն էտ,
Թիթեռներն անցան
Ծաղիկների հետ:
Էտ ձյունն է գալիս,
Փաթիլն է ձյունի,
Որ կարծես սպիտակ
Թիթեռնիկ լինի:

ՊԱՊՆ ՈՒ ՇԱՂԳԱՄԸ

Փոխադրությունը՝ Ա.Խնկոյանի

Դռան առաջ
Մի անգամ
Պապը ցանեց
Մի շաղգամ:

Շաղգամն աճեց,
Մեծացավ,
Պապը տեսավ՝
Զարմացավ:

Պապը քաշեց
Քաշքշեց,
Շաղգամն հողից
Չհանեց:

Պապը կանչեց
Տատիկին,
Տատը պապից,
Պապը շաղգամից,
Հա քաշեցին,
Քաշքշեցին,
Շաղգամն հողից
Չհանեցին:

Տատը կանչեց
Թոռնիկին,
Թոռը՝ տատից,
Տատը՝ պապից,
Պապը՝ շաղգամից,
Հա քաշեցին,
Քաշքշեցին,
Շաղգամն հողից
Չհանեցին:

Թոռը կանչեց
Շնիկին,
Շուներ՝ թոռից,
Թոռը՝ տատից,
Տատը՝ պապից,
Պապը՝ շաղգամից,
Որ քաշեցին,
Քաշքշեցին,
Շաղգամն հողից
Հանեցին:

ԲՁԵՁԻ ԳՊՐՈՅԸ

Հ.Թումանյան

Վարպետ Բրպեկն ամռան մի օր
Դրպրոց բացեց մեծ ծառի տակ
Ու հավաքեց թիթեռ, ճանճ, բոռ,
Մրժեղ, մրրջյուն, մրլակ, մոծակ...

- Գիտե՞ք, ասավ, իմ փոքրիկներ,
Պիտի սովրեք, սովրեք անվերջ,
Որ իմանաք ինչ է ձեզ պետք,
Ինչ կա ձեր շուրջն ու կյանքի մեջ:

Պիտի սովրեք, սովրեք էնքան,
Մինչև դառնաք ինձ պես վարպետ:
Դե նրստեցեք հիմի հանդարտ,
Ինչ որ կասեմ՝ կրկնեք ինձ հետ:

Ա. Անթառամ, Բ. Բարձմենակ,
Գ. Գաղտիկուն, Դ. Դրդու՜մ...
Է՛յ, դու մորե՛խ, դեռն ականջ դիր,
Ի՞նչ ես էդ տեղ կրտրտում:

Ե. Երիցուկ, Զ. Զանապան,
Է. Էշխրատուկ, Ը. Ընկույ՜լ...
Մի՛ աղմըկեք, հանաք հո չի՞,
Թիթե՛ռ, հանգի՛ստ, մոծակ, սո՛ւա:

Մի խառնըվեք, չեմ սիրում ես
Էդ պես աղմուկ, աղաղակ:
Թ. Թըրթընջուկ, Ժ. Ժախ ու բոխ,
Ի. Իշառվույտ, Լ. Լեղակ:

Խ. Խընձորուկ, Ծ. Ծիրան,
Կ. Կրոթուկ, Հ. Հաղարջ...
- Տե՛ս, վարժապետ, էս մրլակին,
Ինձ ասում է՝ սարի արջ:

- Ա՛յ տղա, է՛յ, չեն հայիոյի:
Տըպկան հիմար անասուն...
Չ. Չըմերուկ, Ղ. Ղանձլամեր,
Ճ. Ճարճատուկ, Մ. Մասուր:

Դու, է՛յ ծղրիդ, ո՞նց ես նրստել.
Գլուխդ՝ ետ, մեջքդ՝ դուրս:
Յ. Յունապի, Ն. Նունուֆար.
Շ. Շազանակ, Ո. Ողկույզ:

Վա՛յ, էս ինչե՛ր կան դասերում.
Ողկույզը ես շատ եմ սիրո՛ւ.
- Իսկ ես կաղամբ կուտե՛մ, կուտե՛մ...
- Իսկ ես՝ ծիրան... - Իսկ ես՝ կոտեմ...

Ձեզ չեն հարցնում՝ ի՞նչ կուտեք դուք
Քընաթաթախ՝ առտեհան:
Չ. Չիւարի, Պ. Պատաստուկ
Ձ. Ջըրկոտեմ, Ռ. Ռեհան:

Ս. Սերկելի, Վ. Վարդենի,
Տ. Տերեփուկ, Յ. Յարի...
Ո՛ւհ, մարդ քարից պիտի լինի,
Ձեր մեջ գլուխ կըճարի:

Փ. Փըրփըրուկ, Բ. Բարասոխ
Օ. Օֆ, պըրծանք վերջապես...
Դե գնացեք, վաղը կգաք
Անգիր արած ջրի պես:-

Ու հավաքած թիթեռ, ճանճ, բոռ,
Մըժեղ, մըրջյուն, մըլակ, մոծակ,
Վարպետ Բըզեզն ամառն էսպես
Դաս էր տալիս մի ծառի տակ:

ՊՈՒՅՊՈՒՅ ՄՈՒԿԻԿԸ

Դ. Դեմիրճյան

Մի երկիր կա՝ Հնդստան.
Մի մուկիկ կար՝ ճատճատան.
Հնդստանի անտառում.
Կոկոս ծառի ծակումում:
Ապրում էր նա իր համար.
Բարիքներում անհամար
Ու մի օր լավ, մի օր վատ՝
Ու ներ ապրուստ քիչ թե շատ:

Ապրում էր նա իր համար.
Բարիքներում անհամար
Ու մի օր լավ, մի օր վատ՝
Ու ներ ապրուստ քիչ թե շատ:

Օրը մի ճանճ, մի միջատ.
Մի ծեղ, արմատ, ցորնի հատ
Ուտում էր ու քեֆ անում,
Խաղում, ապրում իր բնում:

Իր անունը Պույպույ էր.
Ազգանունը Ճատունի:
Լացը՝ վա՛յ-վա՛յ, վո՛ւյ-վո՛ւյ էր.
Երգը՝ տարայ-նա՛յ-նի՛ նի՛:

Էսպես մուկիկն ապրում էր.
Վազվզելով վար ու վեր
Ու մի օր էլ ծանր ու մեծ
Իրեն-իրեն միտք արեց.

«Տո՛ւս կոկոս ծառի տակ,
Բերան չու՛նե՛մ, թե՛ ճաշակ.
Ճանճ կերել եմ, ծեղ կերել,
Տեսնեմ կոկոսի համն էլ»:

Այս ասելն էր, մեկ էլ, դո՛ւմփ,
Ծառից կոկոսն ինչպես բոմբ
Ընկավ նրա առաջին:-
Կոկո՛ս, կաղին չէ չնչին:

Կաղնի տեսավ, սեխի չափ,
Միջուկն անո՛ւշ, յուղալի՛.
Բայց կեղեւն է միայն հաստ,
Ահա ինչն է ցավալի...

Վրա ընկավ մուկիկը.
Բացեց իր սուր ճանկերը,
Կծեց, կծեց, կծոտեց,
Բան դուրս չեկավ, չհաջողվեց:

Ու կոկոսի չորս կողմը
Ման է զալիս Պույպույը:
Կեղեւն հաստ է, ո՞նց անի,
Ու սկսեց վույ-վույը:

«Ախր ի՞նչ է, ի՞նչ կըլի.
Տեսնեմ դրա համն էլի՛:
Մի քիչ կոկոս, մի քիչ ջուր,
Գո՛նե մի կում, մի պուճուր»

Դու մի ասի՛ ընկնելուց
Ծակ էր բացվել կոկոսում,
Էդ որ տեսավ, հիմի էլ
Ծակից մտնել էր ուլում:

Բայց տեսեք ինչ պատահեց.
Ծակն էր պատիկ, ինքը՝ մեծ:
Ծակից ներս չի մտնում,
Սովից էլ ուշքն է գնում:

Լաց է լինում մուկիկը...
Ո՞նց լաց չըլնի մուկիկը...
Միրտն ուրիշ բան չի ուլում,
Նայում է ու նվազում:

Էսպես լացեց, սուգ արեց,
Էնքան լացեց, սուգ արեց,
Հետն էլ սովից լղարեց:

Որ լղարեց, բարակեց,
Մեկ էլ, ըհը՛, ճանճի պես
Ծակից մտավ, գնաց ներս:

Էս ի՞նչ էր, տո՛ւ, ո՞նց եղավ,
Էս ծակից ո՞նց ներս մտավ,
Ո՞նց, ա՛յ, նայի՛ր, էս՝ մուկը,
Էս՝ կոկոսն ու միջուկը:

Դե, քեֆ արա, օխա՛յ-օխա՛յ,
Դե, պար արի, տարա՛յ, նանա՛,
Դե, միջուկը կե՛ր ու կրծի՛ր,
Կե՛ր միջուկը, հյուսթը խմի՛ր:

Հա՛մ ուտում է, հա՛մ էլ պարում,
Հա՛մ պարում է, հա՛մ էլ երգում.
Փնքս Պույպույ, պարս՝ տույտույ,
Էլ ի՞նչ վայ-վայ, էլ ի՞նչ վույ-վույ:

Էսպես թռչում, ծափ էր տալիս,
Պար էր գալիս, ռանգի, յայլի,
Գոռում էր, քա՛ն, տարայ-նի-նի,
Ա՛յ թե քեփը ինչպես կըլնի:

Էս որ էսպես կերավ, մաքրեց,
Առաջ փոքր էր, հիմա տոպեց,
Տոպեց, դարձավ խոշոր մի մուկ,
Ընկավ կողքին, քնեց խորունկ:

Մեկ օր անցավ, եկավ նոր օր,
Է՛հ, մուկիկը վեր կայավ, որ
Փուշ կոկոսի ծակից դուրս գա,
Ախր դուրսը գործ կա, տու ն կա:

«Լավ էր, կերանք բավականին,
Հիմա գնանք մենք մեր բանին»:
Հեշտ էր ասել... Ապա՞ փորձիր,
Մի կոկոսի ծակից անցիր:

Մտնեցավ, որ ծակից դուրս գա,
Պահո՛... Տեսավ ճամփա չկա,
Ինքը խոշոր, ծակը պուճուր...
Այդ է՛ մնաց, բայց մնա ո՛ր...

Լաց է լինում մուկիկը:
Ո՞նց լաց չըլնի մուկիկը:
Տոպել է կոկոսում,
Մնացել է նեղ փոսում:

Ախր ի՞նչ բան ունեիր,
Գայիր կոկոս ուտեիր,
Չոռ ուտեիր՝ լավ չէ՞ր, հը՞,
Ցավ ուտեիր, լավ չէ՞ր, հը՞...
Վա՛յ, վա՛յ, վա՛յ, վա՛յ, տո գահրումա՛ր,
Դե լաց, մնա քեզ համար:

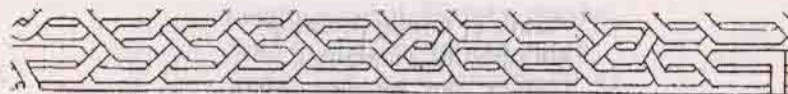
Էսպես լացեց մուկիկը,
Էնքան լացեց մուկիկը,

Հետն էլ սովից լղարեց:
Որ լղարեց, բարակեց,
Մեկ էլ, ընդ՝, սուս ու փուս
Ծակից նորից ելավ դուրս:

Վա՛հ, էս ինչ էր, էս ո՞նց եղավ,
Բա էս ծակից ո՞նց դուրս եկավ,
Ո՞նց... ա՛յ, նայի՛ր, էս ես՝ մուկը,
Էն՝ կոկոսը, էն՝ միջուկը:

Տեսա՞ր լավ բան, կեցցե՛ս Պույպույ,
Տո՛, էլ ի՞նչ «վայ», էլ ի՞նչ «վույ-վույ»,
Դե, քե՛ֆ արա, օխա՛յ, օխա՛յ,
Դե, պա՛ր արի, տարա՛յ-նի-նայ...

Հա՛մ թռչում է, հա՛մ սլարում է,
Հա՛մ երգում է, հա՛մ կանչում է,
- Ջա՛ն, քե՛ֆ արա, տարա՛յ-նի-նի՝
Ա՛յ թե քեփը ինչպես կըլնի:

ԼԵՆՈՒՄ Է ՉԻ ԼԵՆՈՒՄ

ՃԱՄՓՈՐԳՆԵՐ

Հ. Թումանյան

Աբրորը մի օր կտուրը բարձրացավ, որ աշխարհք տեսնի: Վիզը ձգեց, երկարացրեց, բայց բան չտեսավ. դիմացի սարը խանգարում էր:

- Բուշի՛ ախպեր, կարելի է դու գիտենաս, թե սարի ետերը ի՞նչ կա,- հարցրեց վերելում պառկած շանը:

- Ես էլ չգիտեմ,- պատասխանեց քուշին:

- Հապա մինչեւ ե՞րբ պիտի այսպես մնանք, արի՛ գնանք տեսնենք՝ աշխարհումս ինչ կա ինչ չկա:

Շունն էլ համաձայնեց: Խոսքը մին արին ու փախան: Գնացին, գնացին, իրիկունը հասան մի անտառ: Գիշերը մնացին էնտեղ: Շունը պառկեց մի թփի տակ, իսկ աբրորը բարձրացավ մոտիկ ծառին, քնեցին: Լուսադեմին աբրորը կանչեց՝ ծուղորդու՛ղ:

- Վա՛հ, սա որտեղից դուրս եկավ, ա՛յ լավ նախաճաշիկ,- մտածեց աղվեսն ու վազեց:

- Բարի՛ լույս, սանահեբ աբրոր: Ի՞նչ ես շինում էս կողմերը:

- Գնում ենք աշխարհ տեսնելու,- պատասխանեց աբրորը:

- Օ՛, ինչ լավ բան եք մտածել,- խոսեց աղվեսը: Բանի ժամանակ է ես էլ մի կարգին ընկերի եմ ման գալի: Ինչ լավ էր՝ պատահեցինք: Դե՛, ցած արի, որ չուշանանք:

- Ես համաձայն եմ,- ասավ աբրորը,- տես թե ընկերս էլ համաձայն է, ցած գամ՝ գնանք:

- Որտե՛ղ է ընկերդ:- Էն թփի տակին: «Արա ընկերն էլ երեւի իր նման մի աբրոր կլինի, էս էլ իմ ճաշը»,- մտածեց աղվեսը ու վազեց թփի կողմը: Հանկարծ, որ շունը դուրս եկավ, աղվեսը, պո՛ւկ, փախավ, ո՛նց փախավ:

- Կա՛ց, աղվես ախպեր, մի՛ վճռալի, մենք էլ ենք գալի, եղպես ընկեր չի լինի,- ծառի գլխից ձայն էր տալիս աբրորը:

ՈՒԼԻԿ

Հ. Թումանյան

Խոր անտառում մի այծ է լինում:

Ունենում է մի գեղեցիկ ուլ: Ուլին ամեն օր թողնում է տանը, ինքը գնում է արոտ անելու: Արածում է ու իրիկունը կուրծքը լիքը տուն է գալի: Տուն է գալի, դուռը վարկում ու մկկում, էսպես կանչում:

Սեուկ ուլիկ,

Սիրուն բալիկ,

Ման եմ եկել սարի սար,

Կաթն եմ բերել քեզ համար,

Դռնակը բաց ներս գամ ես,

Անուշ-անուշ ծիծ տամ քեզ:

Սեուկ ուլիկ, Սիրուն բալիկ:

Ուլիկն իսկույն վեր է թռչում, դուռը բաց անում: Մայրը ծիծ է տալի նրան ու կրկին գնում արոտ: Էս բոլորը թաքուն տեսնում է գայլը: Մի իրիկուն այծից առաջ գալիս է, դուռը վարկում ու իր հաստ ձայնով կանչում:

Սեուկ ուլիկ,

Սիրուն բալիկ,

Ման եմ եկել սարի սար,

Կաթն եմ բերել քեզ համար,

Դռնակը բաց ներս գամ ես,

Անուշ-անուշ ծիծ տամ քեզ:

Սեուկ ուլիկ, Սիրուն բալիկ:

Ուլիկը լսում է, լսում ու պատասխանում. «Էդ ո՞վ ես դու, չեմ ճանաչում: Նա բաղցր ու բարակ ձայն ունի: Բու՛ ձայնը կոշտ է ու կոպիտ: Դուռը բաց չե՛մ անի... Գնա՛... Չեմ ուզում քեզ...» Ու գայլը հեռանում է, գնում: Գալիս է մայրը, դուռը ծեծում:

Սեուկ ուլիկ,

Սիրուն բալիկ,

Ման եմ եկել սարի սար,

Կաթն եմ բերել քեզ համար,

Դռնակը բաց ներս գամ ես,

Անուշ-անուշ ծիծ տամ քեզ:

Սեւուկ ուլիկ, Սիրուն բալիկ:

Ուլիկը դուռը բաց է անում, ծիծ է ուտում ու մորը պատմում: - Գիտե՞ս, մայրի՛կ, ինչ եղավ: Մի քիչ առաջ մինը եկավ, դուռը վարկեց ու կանչում էր.

Սեւուկ ուլիկ,

Սիրուն բալիկ:

Ասում էր դուռը բաց արա: Էնպե՛ս հաստ ձայն ունե՛ր: Էնպե՛ս վախեցա՛, Էնպե՛ս վախեցա՛... Դուռը բաց չարի, ասի՛ չեմ ուզում, գնա՛...

- Պա՛, պա՛, պա՛, պա՛: Սեւուկ ջան, ինչ լավ է եղել, որ բաց չես արել, - ասավ վախեցած մայրը: - Էդ գալլն է եղել, եկել է, որ քեզ ուտի: Մյուս անգամ էլ որ գա, բաց չանես. ասա՛ գնա՛, թե չէ իմ մայրը քեզ կսպանի իր սուր պոկերով:

ԱՆՀԱՂԹ ԱՔԼՈՐԸ

Հ.Թումանյան

Լինում է, չի լինում՝ մի արջոր է լինում:

Էս արջորը քուջուջ անելիս ոսկի է գտնում:

Կտուրն է բարձրանում, ձեն է տալի.

- Շուղրուղո՛ւ, փող եմ գտե՛լ...

Թագավորը լսում է, իր նապիր-վեպիրներին հրամայում է՝ գնան խլեն բերեն:

Նապիր-վեպիրը գնում են՝ խլում բերում:

Արջորը կանչում է.

- Շուղրուղո՛ւ, թագավորն ինձանով ապրե՛ց...

Թագավորը ոսկին ետ է տալիս իր նապիր-վեպիրին, ասում է.

- Ետ տարեք իրեն տվեք, թե չէ աշխարհքովը մին կխայտառակի մեզ Էդ անպիտանը...

Նապիր-վեպիրը ոսկին տանում են ետ տալիս արջորին:

Արջորն էլ կտուրն է բարձրանում.

- Շուղրուղո՛ւ, թագավորն ինձանից վախե՛ց...

Թագավորը բարկանում է, իր նապիր-վեպիրին հրամայում է.

- Գնացե՛ք, - ասում է, - բռնեցեք Էդ սրիկային, գլուխը կտրեցեք, եփեցեք, բերեք ուտեմ, պրծնեմ դրանից:

Նապիր-վեպիրը գնում են արջորին բռնում, որ տանեն: Տանելիս կանչում է.

- Շուղրուղո՛ւ, թագավորն ինձ հյուր է կանչե՛լ...

Տանում են մորթում, պղինձն են կոխում, որ եփեն, ձեն է տալի.

- Շուղրուղո՛ւ, թագավորն ինձ տաք-տաք բաղնիք է դրկե՛լ...

Եփում են բերում թագավորի առաջն են դնում, կանչում է.

- Թագավորի հետ սեղան եմ նստե՛լ, ծուղրուղո՛ւ...

Թագավորը շտապով վերցնում է կուլ տալի: Կոկորդով գնալիս կանչում է.

- Նեղ-նեղ փողոցներով անց եմ կենում, ծուղրուղո՛ւ...

Թագավորը որ տեսնում է՝ կուլ տվեց, էլ չի ձենը կտրում, իր նապիր-վեպիրին հրամայում է թուրները հանած պատրաստ կենան, որ մին էլ ձեն ածի՝ վարկեն:

Նապիր-վեպիրը թրերը հանած՝ պատրաստ կանգնում են՝ մինը Էս կողմը, մյուսը՝ Էն:

Արջորը որ թագավորի փորն է հասնում, ձեն է տալի.

- Լույս աշխարհքումն էի, մութ տեղն եմ ընկել, ծուղրուղո՛ւ...

- Ջարկեցե՛ք, - հրամայում է թագավորը:

Նապիր-վեպիրը վարկում են, տալիս են թագավորի փորը պատռում:

Արջորը դուրս է պրծնում, փախչում է, կտեր ծերին կանգնում ձեն տալի.

- Շուղրուղո՛ւ...

ՈՎ ԱՇԽԱՏԻ, ՆԱ ԿՈՒՏԻ

Ռուսական ժողովրդական հեքիաթ

Թարգմանությունը՝ Մ.Խերանյանի

Մի խրճիթում ապրում էին մուկիկը, ծիտիկը եւ հավիկը:

Մի օր քջուջ անելիս հավիկը մի հատիկ գտավ ու կանչեց.

- Հատիկ եմ գտե՛լ, հատիկ եմ գտել: Ո՞վ կտանի աղալու:

- Ես՝ չէ, - ասաց մուկիկը:

- Ես էլ՝ չէ, - ասաց ծիտիկը:

Ի՞նչ անեք հավիկը: Հատիկը ջրաղաց տարավ, աղաց:

- Այլուրն ո՞վ տուն կտանի, - հարցրեց հավիկը:

- Ես՝ չէ, - ասաց ծիտիկը:

- Ես էլ՝ չէ, - ասաց մուկիկը:

Հավիկը ալյուրը շալակեց, տուն տարավ:
 - Ո՞վ խմոր կանի, - հարցրեց հավիկը:
 - Ես՝ չէ, - ասաց մուկիկը:
 - Ես էլ՝ չէ, - ասաց ծիտիկը:
 Հավիկը խմոր հունցեց:
 - Թռնիքը ո՞վ կվառի, - հարցրեց հավիկը:
 - Ես՝ չէ, - ասաց ծիտիկը:
 - Ես էլ՝ չէ, - ասաց մուկիկը:
 Հավիկը թռնիքը վառեց:
 - Հայն ո՞վ կթխի, - հարցրեց հավիկը:
 - Ես՝ չէ, - ասաց մուկիկը:
 - Ես էլ՝ չէ, - ասաց ծիտիկը:
 Հավիկը հացը թխեց, դրեց սեղանին:
 - Հայն ո՞վ կուտի, - հարցրեց հավիկը:
 - Ես, - գոչեց ծիտիկը եւ մոտեցավ սեղանին:
 - Ես, - գոչեց մուկիկը եւ մոտեցավ սեղանին:
 Հավիկը նրանց սեղանից հեռացրեց եւ ինքը մենակ կե-
 րավ հացը:

ՍՈՒՏԱՍԵՆԸ

Հ.Թումանյան

Լինում է, չի լինում մի թագավոր: Էս թագավորը իր երկ-
 րումը հայտնում է.

«Ով էնպես սուտ ասի, որ ես ասեմ՝ սուտ է, իմ թագավո-
 րության կեսը կտամ նրան»:

Գալիս է մի հովիվ: Ասում է.

- Թագավորն ապրած կենա, իմ հերը մի դագանակ ունեք,
 որ էստեղից մեկնում էր, երկնքում աստղերը խառնում:

- Կպատահի՞, - պատասխանում է թագավորը: - Իմ պապն էլ
 մի չիբուխ ունեք. մի ծերը բերանին էր դնում, մյուս ծերը մեկ-
 նում, արեգակից վառում:

Ստախոսը գլուխը քորելով դուրս է գնում:

Գալիս է մի դերձակ: Ասում է.

- Ներողություն, թագավոր, ես վաղ պիտի գայի, ուշացա:
 Երեկ շատ անձրեւ եկավ, կայծակները տրաքեցին, երկինքը
 պատմվեց, գնացել էի կարկատելու:

- Հա՛, լավ ես արել, - ասում է թագավորը, - բայց լավ չէիր

կարկատել. էս առավոտ մի քիչ անձրեւ թափվեց:

Սա էլ է դուրս գնում:

Ներս է մտնում մի աղքատ գյուղացի, կոտը կոնատակին:

- Դո՛ւ ինչ ես ուզում, ա՛յ մարդ, - հարցնում է թագավորը:

- Ինձ մի կոտ ոսկի ես պարտ, եկել եմ տանեմ:

- Մի կոտ ոսկի՞, - վարձանում է թագավորը: - Սո՛ւտ ես
 ասում, ես քեզ ոսկի չեմ պարտ:

- Թե որ սուտ եմ ասում, թագավորությունդ կեսը տուր:

- Չէ՛, չէ՛, ճշմարիտ ես ասում, - խոսքը փոխում է թագա-
 վորը:

- Ճշմարիտ եմ ասում՝ մի կոտ ոսկին տուր:

ԵՐԵՔ ԱՐՁԻ ՀԵՔԻԱԾԸ

Ռուսական ժողովրդական հեքիաթ

Փոխադրությունը՝ Հ.Թումանյանի

Մի աղջիկ է լինում: Մի անգամ էս աղջիկը անտառ է գնում:
 Անտառում մոլորվում է, ճամփա չի գտնում, գալիս է դեմ առ-
 նում մի տնակի:

Դուռը բաց է լինում: Նայում է, տեսնում տանը ոչ որ չկա:

Ներս է մտնում: Դու մի՛ ասա՝ էս տնակում երեք արջ են
 ապրում՝ հայրը, մայրը եւ իրենց քոթոթը: Էդ ժամանակ գնա-
 ցած են լինում անտառ՝ ման գալու: Տեսկը ունենում է երկու
 սենյակ՝ մի՛նը սեղանատուն, մյուսը՝ ննջարան:

Էս աղջիկը սեղանատուն է մտնում, տեսնում սեղանի վրա
 դրած երեք աման ապուր: Առաջինը՝ հոր ամանը, մեծ է լինում.
 երկրորդը՝ մոր ամանը, միջակ, երրորդը՝ քոթոթի ամանը, փոք-
 րիկ: Ամեն մի ամանի մոտ էլ մի-մի գդալ է լինում՝ մեծ, միջակ
 ու փոքր:

Աղջիկը վերցնում է մեծ գդալը, ուտում մեծ ամանից, ան-
 համ է լինում:

Հետո վերցնում է միջակ գդալը, ուտում միջակ ամանից,
 դուր չի գալի:

Հետո վերցնում է փոքր գդալը, ուտում փոքր ամանից: Տե՛ս-
 նում է՝ փոքր ամանի ապուրը համով է:

Ուշու՛մ է նստել՝ տեսնու՛մ է երեք աթոռ՝ մեկը մեծ, մյուսը՝ միջակ, երրորդը՝ փոքր: Բարձրանու՛մ է մեծ աթոռին՝ ընկնու՛մ է: Նստու՛մ է միջակ աթոռին՝ անհարմար է: Նստու՛մ է փոքր աթոռին, քեֆը գալիս է, էնքան լավն է լինու՛մ: Վերցնու՛մ է փոքր ամանը, դնու՛մ ծնկներին ու սկսու՛մ փոքր գդալով ուտել:

Ուտու՛մ է կշտանու՛մ ու սկսու՛մ աթոռով օրորվել: Աթոռը կոտրվու՛մ է, աղջկը վեր է ընկնու՛մ:

Վեր է կենու՛մ, աթոռը բարձրացնու՛մ ու մտնու՛մ մյուս սենյակ:

Մյուս սենյակում երեք մահճակալ է լինու՛մ՝ մեկը՝ մեծ, մյուսը՝ միջակ, երրորդը՝ փոքր:

Պառկու՛մ է մեծ մահճակալի վրա, տեսնու՛մ է շատ է լայն: Միջակի վրա է պառկու՛մ՝ տեսնու՛մ է՝ շատ է բարձր: Փոքրի վրա պառկու՛մ, տեսնու՛մ է՝ հենց իրենն է որ կա, ու ընու՛մ է:

Արջերը քաղցած գալիս են, որ ճաշեն: Հայրը մոտենու՛մ է իր ամանին, մտիկ անու՛մ ու վարհուրելի գոռու՛մ.

- Էս ո՞վ է կերել իմ ամանից:

Մայրը մտիկ է անու՛մ իր ամանին ու փնթփնթու՛մ.

- Էս ո՞վ է կերել իմ ապուրը:

Հայրը նայու՛մ է իր աթոռին ու գոռու՛մ.

- Էս ո՞վ է նստել իմ աթոռին ու տեղից շարժել:

Մերն է նայու՛մ իր աթոռին ու փնթփնթու՛մ.

- Էս ո՞վ է նստել իմ աթոռին ու տեղից շարժել:

Քոթոթն է նայու՛մ իր կոտրած աթոռին ու գոմոռու՛մ.

- Էս ո՞վ է նստել իմ աթոռին ու կոտրել:

Մտնու՛մ են մյուս սենյակը:

Հայրը նայու՛մ է իր մահճակալին ու գոռու՛մ.

- Էս ո՞վ է պառկել իմ անկողնու՛ն ու տրորել:

Մայրը նայու՛մ է իր մահճակալին ու փնթփնթու՛մ.

- Էս ո՞վ է պառկել իմ անկողնու՛ն վրա ու տրորել:

Քոթոթն է նայու՛մ իր անկողնու՛ն ու գոմոռու՛մ.

- Էս ո՞վ է պառկել իմ անկողնու՛մ:

Հանկարծ աղջկան նկատու՛մ է ու էնպես ճղղու՛մ, կարծես մորթու՛մ էին իրեն:

- Էս ո՞վ է... գտել եմ... իրեն՝ բռնեցե՛ք... վա՛յ... վա՛յ... բռնեցե՛ք:

Եվ ուշու՛մ է աղջկան կծել: Աղջիկը վախից վեր է թռչու՛մ, աչքերը բաց անու՛մ, տեսնու՛մ՝ պառկած է իրենց տանը, իր ննջարանում: Ու էս բոլորը երազ է:

ՊՈԶԱՏ ԱՂՎԵՍԸ

Հ.Թումանյան

Լինու՛մ է, չի լինու՛մ մի պառավ: Էս պառավն իր էծը կթու՛մ է, կաթը վեր է դնու՛մ, գնու՛մ է ցախ ու փետ բերի, որ կրակ անի, կաթն եփի:

Մի աղվես գալիս է, գլուխը կոխու՛մ կաթի ամանը, կաթն ուտու՛մ:

Պառավը վրա է հասնու՛մ, ցաքատով տալիս է, աղվեսի պոչը կտրու՛մ:

Պոչատ աղվեսը փախչու՛մ է, գնու՛մ է մի քարի վրա կանգնու՛մ է ու էսպես խնդրու՛մ.

- Տատիկ, տատիկ, պոչս տուր, կցեմ, կցմցեմ, գնամ ընկերներիս հասնեմ, որ ինձ չասեն՝ պոչատ աղվես, ո՞րտեղ էիր:

Պառավն ասու՛մ է.

- Դե գնա իմ կաթը բեր:

Աղվեսը գնու՛մ է կովի մոտ:

- Կովիկ, կովիկ, կա՛թ տուր ինձ, կաթը տանեմ պառավին տամ, պառավը պոչս տա, կցեմ, կցմցեմ, գնամ ընկերներիս հասնեմ, որ ինձ չասեն՝ պոչատ աղվես, ո՞րտեղ էիր:

Կովն ասու՛մ է.

- Դե գնա ինձ համար խոտ բեր:

Աղվեսը գնու՛մ է արտի մոտ:

- Արտիկ, արտիկ, խո՛տ տուր ինձ, խոտը տանեմ կովին տամ, կովը ինձ կաթ տա, կաթը տանեմ պառավին տամ, պառավը պոչս տա, կցեմ, կցմցեմ, գնամ ընկերներիս հասնեմ, որ ինձ չասեն՝ պոչատ աղվես, ո՞րտեղ էիր:

Արտն ասու՛մ է.

- Դե գնա ինձ համար ջուր բեր:

Աղվեսը գնու՛մ է աղբյուրի մոտ:

- Աղբյուր, աղբյուր, ջո՛ւր տուր ինձ, ջուրը տանեմ արտին տամ, արտը ինձ խոտ տա, խոտը տանեմ կովին տամ, կովը ինձ կաթ տա, կաթը տանեմ պառավին տամ, պառավը պոչս տա, կցեմ, կցմցեմ, գնամ ընկերներիս հասնեմ, որ ինձ չասեն՝ պոչատ աղվես, ո՞րտեղ էիր:

Աղբյուրն ասու՛մ է.

- Դե գնա կու՛ժ բեր:

Աղվեսը գնու՛մ է աղջկա մոտ.

- Աղջիկ, աղջիկ, կու՛ժ տուր, կուժը տանեմ աղբյուրին տամ, աղբյուրը ինձ ջուր տա, ջուրը տանեմ արտին տամ, արտը ինձ խոտ տա, խոտը տանեմ կովին տամ, կովը ինձ կաթ տա, կաթը

տանեմ պառավին տամ, պառավը պոչս տա, կցեմ, կցմցեմ, գնամ ընկերներին հասնեմ, որ ինձ չասեն՝ պոչատ աղվես, ո՞րտեղ էիր:

Աղջիկն ասում է.

- Դե գնա ուլունք բեր ինձ համար:

Աղվեսը գնում է չարչու մոտ:

- Չարչի, չարչի, ուլունք տուր, ուլունքը տանեմ աղջկան տամ, աղջիկը ինձ կուժ տա, կուժը տանեմ աղբյուրին տամ, աղբյուրը ինձ ջուր տա, ջուրը տանեմ արտին տամ, արտը ինձ խոտ տա, խոտը տանեմ կովին տամ, կովը ինձ կաթ տա, կաթը տանեմ պառավին տամ, պառավը պոչս տա, կցեմ, կցմցեմ, գնամ ընկերներին հասնեմ, որ ինձ չասեն՝ պոչատ աղվես, ո՞րտեղ էիր:

Չարչին ասում է.

- Դե գնա ինձ համար ձու բեր:

Աղվեսը գնում է հավի մոտ:

- Հավիկ, հավիկ, ձու-ձու տուր, ձու-ձուն տանեմ չարչուն տամ, չարչին ինձ ուլունք տա, ուլունքը տանեմ աղջկան տամ, աղջիկը ինձ կուժ տա, կուժը տանեմ աղբյուրին տամ, աղբյուրը ինձ ջուր տա, ջուրը տանեմ արտին տամ, արտը ինձ խոտ տա, խոտը տանեմ կովին տամ, կովը ինձ կաթ տա, կաթը տանեմ պառավին տամ, պառավը պոչս տա, կցեմ, կցմցեմ, գնամ ընկերներին հասնեմ, որ ինձ չասեն՝ պոչատ աղվես, ո՞րտեղ էիր:

Հավն ասում է.

- Դե գնա ինձ համար կուտ բեր:

Աղվեսը գնում է կալվորի մոտ:

- Կալվոր, կալվոր, կուտ տուր ինձ, կուտը տանեմ հավին տամ, հավը ինձ ձու տա, ձուն տանեմ չարչուն տամ, չարչին ինձ ուլունք տա, ուլունքը տանեմ աղջկան տամ, աղջիկը ինձ կուժ տա, կուժը տանեմ աղբյուրին տամ, աղբյուրը ինձ ջուր տա, ջուրը տանեմ արտին տամ, արտը ինձ խոտ տա, խոտը տանեմ կովին տամ, կովը ինձ կաթ տա, կաթը տանեմ պառավին տամ, պառավը պոչս տա, կցեմ, կցմցեմ, գնամ ընկերներին հասնեմ, որ ինձ չասեն՝ պոչատ աղվես, ո՞րտեղ էիր:

Կալվորի մեղքը գալիս է. մի բուռ կուտ է տալիս: Աղվեսը կուտը տանում է հավին, հավը ձու է տալի, ձուն տանում է չարչուն, չարչին ուլունք է տալի, ուլունքը տանում է աղջկան, աղջիկը կուժ է տալի, կուժը տանում է աղբյուրին, աղբյուրը ջուր է տալի, ջուրը տանում է արտին, արտը խոտ է տալի, խո-

տը տանում է կովին, կովը կաթ է տալի, կաթը տանում է պառավին, պառավը պոչը տալիս է իրեն, կցում է, կցմցում, վազում է գնում, իր ընկերներին հասնում:

ԾԻՏԸ

Հ.Թումանյան

Լինում է, չի լինում մի ծիտ:

Մի անգամ էս ծտի ոտը փուշ է մտնում: Դես է թռչում, դեն է թռչում, տեսնում է՝ մի պառավ փետի է ման գալի, թոնիրը վառի, հաց թխի: Ասում է.

- Նանի ջան, նանի, ոտիս փուշը հանի, թոնիրդ վառի, ես էլ գնամ քուջուջ անեմ, գլուխս պահեմ:

Պառավը փուշը հանում է, թոնիրը վառում:

Ծիտը գնում է, ես գալի, թե՛ փուշը ես տուր ինձ:

Պառավն ասում է.

- Փուշը թոնիրն եմ գցել:

Ծիտը կանգնում է, թե՛

- Իմ փուշը տուր, թե չէ դես թռչեմ, դեն թռչեմ, լոշիկդ առնեմ, դուրս թռչեմ:

Պառավը մի լոշ է տալի: Ծիտը լոշն առնում է թռչում:

Գնում է տեսնում՝ մի հովիվ անհաց կաթն է ուտում: Ասում է.

- Հովիվ ախպեր, կաթն ինչո՞ւ ես անհաց ուտում: Ա՛յ լոշը ա՛ռ, կաթնի մեջ բրդի՛, կե՛ր, ես էլ գնամ քուջուջ անեմ, գլուխս պահեմ:

Գնում է, ես գալի, թե՛ լոշս տուր:

Հովիվն ասում է.

- Կերա:

- Չէ՛, - ասում է, - իմ լոշը տուր, թե չէ դես թռչեմ, դեն թռչեմ, գառնիկդ առնեմ, դուրս թռչեմ:

Հովիվը ճարահատած մի գառն է տալի: Առնում է թռչում:

Գնում է տեսնում՝ մի տեղ հարսանիք են անում, մաացու չունեն, որ մորթեն:

Ասում է. - Ի՞նչ եք մորթել: Ա՛յ, իմ գառն առեք, մորթեցեք, քե՛ք արեք: Ես էլ գնամ քուջուջ անեմ, գլուխս պահեմ:

Գնում է, գալի, թե՛ իմ գառն տվեք:

Ասում են. - Մորթել ենք կերել, ո՞րտեղից տաւք:

Սա կանգնում է, թե՛ չէ, իմ գառը տալիս եք տվեք, թե չէ՛

դես թռչեմ, դեն թռչեմ, հարսին առնեմ, դուրս թռչեմ:

Ու հարսին առնում է թռչում:

Գնում է, գնում, գնում է տեսնում՝ մի աշուղ մի ճամփով գնում է:

Ասում է. - Աշուղ ախպեր, առ էս հարսին պահի քեզ մոտ: Ես էլ գնամ քուջուջ անեմ, գլուխս պահեմ:

Գնում է, ետ գալի աշուղի առաջը կտրում, թե՛ իմ հարսը ինձ տուր:

Աշուղը ասում է. - Հարսը գնաց իրենց տուն:

Սա թե՛ չէ, իմ հարսը տուր, թե՛ չէ՝ դես թռչեմ, դեն թռչեմ, սապիկդ առնեմ դուրս թռչեմ:

Աշուղը սապը տալիս է իրեն:

Սապն առնում է, ուսը՝ փցում, թռչում, մի տեղ նստում է, սկսում է ածել ու ճըսվըտալով երգել.

Ծընգլը, մընգլը,

Փուշիկ տվի, լոշիկ առա,

Լոշիկ տվի, գառնիկ առա,

Գառնիկ տվի, հարսիկ առա,

Հարսիկ տվի, սապիկ առա,

Սապիկ առա, աշուղ դառա,

Ծընգլը, մընգլը,

Ծի՛վ ծի՛վ:

Մին էլ հանկարծ սապը վեր ընկավ ջարդվեց, ծիտը թռավ գնաց, հեքիաթն էլ վերջացավ:

ԵՐԿԻՆՔԸ ՓՈՒԼ Ե ԳԱԼԻՍ

Հ.Թումանյան

Լինում է, չի լինում՝ մի ճատիկ-ճուտիկ: Էս ճատիկ-ճուտիկը մի օր ծածուկ մտնում է դրացու պարտեզը, որ քուջուջ անի: Մեկ էլ հանկարծ թփից մի վարդ է պոկվում, ընկնում է սյուճին:

Ճատիկ-ճուտիկը վախեցած դուրս է փախչում: Վազում է վազում, հասնում է Հավիկ-Մարիկին:

- Վա՛յ, Հավիկ-Մարիկ, - կանչում է հեռվից, - երկինքը փուլ է գալիս:

- Ա՛՛ ճատիկ-ճուտիկ, էդ որտեղի՞ց իմացար, - հարցնում է Հավիկ-Մարիկը:

- Օ՛, ես իմ աչքովը տեսա, իմ ականջովը լսեցի, մի կտորն էլ

դեռ պոչիս ընկավ:

- Դե, արի փախչենք, - ասում է Հավիկ-Մարիկը:

Վազում են, վազում, հասնում են Բաղիկ-Տատիկին:

- Վա՛յ, Բաղիկ-Տատիկ, - կանչում է Հավիկ-Մարիկը, - երկինքը փուլ է գալիս:

- Ա՛՛ Հավիկ-Մարիկ, էդ որտեղի՞ց իմացար, - հարցնում է Բաղիկ-Տատիկը:

- Ճատիկ-ճուտիկն է ասում:

- Ա՛՛ ճատիկ-ճուտիկ, էդ որտեղի՞ց իմացար:

- Օ՛, ես իմ աչքովը տեսա, իմ ականջովը լսեցի, մի կտորն էլ դեռ պոչիս ընկավ:

- Դե, եկեք փախչենք, - ասում է Բաղիկ-Տատիկը:

Վազում են, վազում, հասնում են Սագիկ-Խաթունին:

- Վա՛յ, Սագիկ-Խաթուն, - կանչում է Բաղիկ-Տատիկը, - երկինքը փուլ է գալիս:

- Ա՛՛ Բաղիկ-Տատիկ, էդ որտեղի՞ց իմացար, - հարցնում է Սագիկ-Խաթունը:

- Հավիկ-Մարիկն է ասում:

- Ա՛՛ Հավիկ-Մարիկ, էդ որտեղի՞ց իմացար:

- Ճատիկ-ճուտիկն է ասում:

- Ա՛՛ ճատիկ-ճուտիկ, էդ որտեղի՞ց իմացար:

- Օ՛, ես իմ աչքովը տեսա, իմ ականջովը լսեցի, մի կտորն էլ դեռ պոչիս ընկավ:

- Դե, եկեք փախչենք, - ասում է Սագիկ-Խաթունը:

Վազում են, վազում, հասնում են Հնդու-հավին:

- Վա՛յ, Հնդու-Թնդու, - կանչում է Սագիկ-Խաթունը, - երկինքը փուլ է գալիս:

- Ա՛՛ Սագիկ-Խաթուն, էդ որտեղի՞ց իմացար, - հարցնում է Հնդու-Թնդուն:

- Բաղիկ-Տատիկն է ասում:

- Ա՛՛ Բաղիկ-Տատիկ, էդ որտեղի՞ց իմացար:

- Հավիկ-Մարիկն է ասում:

- Ա՛՛ Հավիկ-Մարիկ, էդ որտեղի՞ց իմացար:

- Ճատիկ-ճուտիկն է ասում:

- Ա՛՛ ճատիկ-ճուտիկ, էդ որտեղի՞ց իմացար:

- Օ՛, ես իմ աչքովը տեսա, իմ ականջովը լսեցի, մի կտորն էլ դեռ պոչիս ընկավ:

- Դե, եկեք փախչենք, - ասում է Հնդու-Թնդուն:

Վազում են, վազում, հասնում են Աղա-Աղվեսին:

- Աղա-Աղվես, Աղա-Աղվես, - կանչում է Հնդու-Թնդուն, երկինքը փուլ է գալիս:

- Ա՛ Հնդու-Թնդու, էդ որտեղի՞ց իմացար, - հարցնում է Աղա-Աղվեսը:

- Սագիկ-Խաթունն է ասում:

- Ա՛ Սագիկ-Խաթուն, էդ որտեղի՞ց իմացար:

- Բադիկ-Տատիկն է-ասում:

- Ա՛ Բադիկ-Տատիկ, էդ որտեղի՞ց իմացար:

- Ճատիկ-Ճուտիկն է ասում:

- Ա՛ Ճատիկ-Ճուտիկ, էդ որտեղի՞ց իմացար:

- Օ՛, ես իմ աչքովը տեսա, իմ ականջովը լսեցի, մի կտորն էլ դեռ պոչիս ընկավ:

- Էդ ի՞նչ եք ասում, - ասում է Աղա-Աղվեսը, - եկեք ձեզ տա-նեմ իմ տունը, որ երկիները ձեր գլխին փուլ չգա:

Ճատիկ-Ճուտիկը, Հավիկ-Մարիկը, Բադիկ-Տատիկը, Սագիկ-Խաթունը, Հնդու-Թնդուն բոլորը միասին ընկնում են Աղա-Աղվեսի հետեից եւ մտնում են նրա որջը:

Մտնում են նրա որջը ու էն մտնելն էր, որ մտան, մինչեւ էսօր էլ դեռ չեն դուրս եկել:

ՀԱՉԱՐԱՆ ԲԼՈՒՆ

Հայկական ժողովրդական հեքիաթ

Փոխադրությունը՝ Գ. Նալինյանի

Լինում է, չի լինում՝ մի թագավոր, սա ունենում է երեք տղա: Օրերից մի օր թագավորը տղաներին ասում է. - Մեր տները հնացել են, բերեք նորոգենք:

Տղաները քանդում են տները, նորից շինում:

Թագավորը ժողովրդին հավաքում է, պալատները ցույց տալիս, հարցնում. - Լավ ե՞նք շինել:

Մարդիկ էս ու էն կողմից ասում են. - Շա՛տ լավ են, դրանց նմանը չկա:

Մի պառավ գալիս է ասում. - Թագավորն ապրած կենա, լավ եք շինել, համա մի բան պակաս է:

Պառավը որ ասում է «Մի բան պակաս է», թագավորը հրա-մայում է. - Բանդեցեք, նորը շինեցեք:

Էդ տները քանդում են: Նորից են շինում ուրիշ տեսակ, դրանից ավելի լավը:

Ժողովրդին հավաքում է, հարց ու փորձ անում՝ հավանում են:

Բայց էլի էն պառավը գալիս է, ասում. - Շատ լավ է շին-

ված, համա մի բան պակաս է:

Թագավորը էլի քանդել է տալիս, ասում. - Դե որ էդպես է, էն տեսակ շինեցեք, որ պակասություն չունենա:

Թագավորը երրորդ անգամ պալատները շինել է տալիս՝ մարմար քարերով, ամեն ապրք ու կարգը տեղը, մի պարմանա-լու բան: Իր երկրում ինչքան մարդ կար՝ հավաքվում են, նա-յում, հիանում:

Պառավը գալիս է, ասում. - Թագավորն ապրած կենա, էլի մի բան պակաս է: Սրա միջին Հապարան բլբուլը պետք է ըլի, որ հապար տեսակ ծլվա ու երգի, խաղ ասի, խոսի, էն ժամա-նակ քո քեֆին քեֆ չի հասնի:

Թագավորը առավոտը իր նապիր-վեպիրին կանչում է, հրա-մայում. - Գնացեք Հապարան բլբուլը բերեք:

Նապիր-վեպիրն ասում են. - Թագավորն ապրած կենա, մենք ո՛չ Հապարան բլբուլ լսել ենք, ո՛չ էլ տեսել, որտեղի՞ց գնանք բերենք:

Թագավորի երեք տղաներն առաջ են գալիս, ասում. - Ա՛յ հեր, մենք կգնանք Հապարան բլբուլը կբերենք:

Տղերը ճամփա են ընկնում: Շատ են գնում, թե քիչ, շատ ու քիչը իրենք գիտեն, գնում են մի այգեպանի հետ պատահում: Դրա այգու՝ կողքից երեք ճամփա էր գնում:

Այգեպանին հարցնում են. - Էս ճամփեքը ո՞ւր են տանում:

Ասում է. - Վերինը գնում է Բաքի, միջինը գնում է Շաքի, էս ներքին ճամփան էլ Գնացող-հտ չղարձողինն է:

Փոքր եղբայրը կարգադրում է, որ մեծ եղբայրը վերի ճամ-փով գնա, միջնեկը՝ միջին ճամփով, իսկ ինքը ներքին ճամ-փան է ընտրում:

Եղբայրներին ասում է. - Ախպերսի՛նք, գնում ենք, համա որս որ շուտ գանք, էստեղ՝ էս բաղմանչու մոտ կապասենք, որ երեքս էլ միատեղ վեր կենանք, ետ գանք մեր տուն:

Էդտեղ բաժանվում են, ամեն միսը մի ճամփով գնում է: Մեծ եղբայրը գնում է դուրս գալիս մի քաղաք, միջնեկ եղբայրն էլ մի ուրիշ քաղաք, ինքն էլ Գնացող-հտ չղարձողի ճամփան բըռ-նած գնում է, հա՛ գնում:

Շատ է գնում, թե՛ քիչ, ինքը գիտի, գնում է տեսնում մի Ծերունի մի մեծ պալատի դռանը նստած: Բարեւ է տալիս, անց կենում: Ծերունին պատասխան չի տալիս: Էդ տղան էլ նրա վրա իսկի ուշք չի դարձնում, անց է կենում, գնում:

Ծերունին նոր նրա հետեից ձեն է տալիս. - Ա՛յ տղա, ետ արի:

Գալիս է: Ծերունին հարցնում է. - Էդ ո՞ւր ես գնում:

- Գնում եմ Հապարան բլրուլը բերեմ:

- Հապարան բլրուլի պահապանը ես եմ: Տեսնում ես Գնացող-ետ չղարձողի ճամփան, ինչքան մարդ էս ճամփովը եկել է՝ ետ չի դարձել, բոլորին վնասել եմ: Համա քեզ շատ հավանեցի, պետք է օգնեմ: Լավ ականջ դիր, ինչ որ կասեմ՝ չըլնեմ-չիմանամ խոսքիցս դուրս գաս: Առ էս Քեչա-քյուլլահը: Որ գնաս Հապարան բլրուլի պալատը հասնես, էս Քեչա-քյուլլահը կդնես գլխիդ՝ էլ քեզ ոչ որ չի տեսնի: Տուն կմտնես, Հապարան բլրուլը կվերցնես, կբերես, համա ուրիշ բանի ձեռ չտաս:

Տղան գնում է հասնում թագավորի պալատը, Քեչա-քյուլլահը դնում է գլխին, տուն մտնում ու մի պիւճախում կանգնում: Թագավորը գալիս է նալատականներով, իրիկնահայ են բերում, սեղան բացում, ուտում-խմում:

Տղա ու աղջիկ իրար են անցնում, համ տղաներն են սպասարկում, համ աղջիկները: Հետո աղախիները թագավորին իր տեղում պառկեցնում են, իրենք վեր կենում, գնում:

Անցուդարձը որ հանդարտվում է, էն տղան տեսնում է, որ հրեն մի պսպղուն Խանչալ պատիցը կախ արած, վերցնում է կապում գոտուց: Հետո թագավորի ոսկի Չիբուխն է վերցնում, դնում ծոցը: Մոտենում է քնած թագավորին, տեսնում է սաթի Տերոդորմեն կողքին ընկած, էն էլ է վերցնում, դնում ջերը: Հետո Հապարան բլրուլը վերցնում ու ճամփա է ընկնում: Գալիս հասնում է էն Ծերունուն:

Տղան Ծերունուն հարցնում է. - Պատճառն ի՞նչ էր, որ դու էս ճամփով եկողներին բոլորին քո ձեռքով կորցրել ես, իսկ ինձ վնաս չսովիր, դեռ ելա ամեն բան էլ սովորեցրիր:

Ծերունին ասում է. - Դու որ եկար աներկյուղ «բարե» սովիր, անց կացար, իմ քեֆն էկավ, տեսա, որ դու սրտով տղա ես, դրա համար էլ քեզ ճամփա ցույց տվի ու ամեն բան սովորեցրի:

Հետո տղային հարցնում է. - Հո ուրիշ բան չվերցրի՞ր:

Տղան ասում է. - Չէ՛, մենակ Հապարան բլրուլն եմ բերել, մին էլ քո սոված Քեչա-քյուլլահը: Ա՛ռ, ախպեր, քո Քեչա-քյուլլահը, շատ շնորհակալ եմ, որ դու ինձ էս մեծ լավությունն արիր:

Տղան Ծերունու ձեռքը համբուրում է, «մնաս բարով» ասում, Հապարան բլրուլը վերցնում է ու ճամփա ընկնում:

Գալիս է հասնում այգեպանի մոտ, հարցնում է. - Ա՛յ այգեպան, իմ ախպորտանցից եկող չէլա՞մ:

Ասում է. - Չէ՛:

Տղան ասում է. - Բեռի՛, էս Խանչալը քեզ նվեր, փեսա կկտ-

րես: Էս Հապարան բլրուլն էլ կպահես, ես գնում եմ ախպորտանցս գտնելու, մինչեւ իմ ետ գալը Հապարան բլրուլը քեզ ամանաթ:

Տղան միջի ճամփան բռնում է ու գնում: Գնում հասնում է մի քաղաք, տեսնում է միջնեկ եղբայրը մի փալան շալակին համբալություն է անում: Մի ծանր պարկի տակ տնքալով, չոքին-պոկին անելով տանում է:

Եղբորն ասում է. - Ա՛յ տղա, էդ ի՞նչ բանի ես, թագավորի կարողությունը հատացրել, համբալություն ես անում: Վեր գցի՛ էդ ջվալն ու ետեւիցս արի:

Եղբորը տանում է, նոր շորեր առնում, հագցնում՝ ոտ ու գլուխը նորոգում: Գալիս են քաղաքի ծայրին մի խանութում հայ են ուտում: Դուրս գալու ժամանակ տղան խանութպանին հարցնում է. - Ի՞նչ պիտի տանք:

- Հինգ մանեթ, - ասում է խանութպանը:

Տղան սաթի Տերոդորմեն հանում է տալիս խանութպանին, ասում. - Ա՛ռ, հինգ մանեթի տեղ քեզ ամանաթ, որ փողը բերինք՝ Տերոդորմեն ետ կտաս:

Սա էլ վերցնում է Տերոդորմեն, պատից կախ անում:

Եղբոր հետ գալիս է այգեպանի մոտ, ասում է. - Էս ախպորս Հապարան բլրուլի հետ կպահես, մինչեւ գնամ մեկել ախպորս գտնեմ, բերեմ:

Ընկնում է վերին ճամփան, մեծ եղբոր ետեւից գնում: Գնում է մի քաղաք մտնում, տեսնում է մեծ եղբայրը, երկու էջ առաջին արած՝ աղբը բարձած գալիս է: Սա էլ եկել էր մի այգեպանի մոտ մշակ վարձվել, մենակ մի վերնաշապիկ կար հագին, քամին որ փչում էր, փեշերը ետ առնում, թե ու թիկունքը բացվում էր:

Եղբորը ասում է. - Դու թագավորի մեծ տղեն ըլնես ու էդ օրո՞ւմ: Թե՛ղ էշերը ու ետեւիցս արի:

Ախպորը վերցնում է, նոր շորեր առնում, հագցնում, տանում է մի հյուրատուն, լավ ուտեցնում, խմեցնում: Դուրս գալու ժամանակ տանտիրոջը հարցնում է.

- Ի՞նչ պիտի տամ:

- Հինգ մանեթ, - ասում է տանտերը:

- Առ էս Չիբուխը, երբ որ քո փողը կդրկեմ, Չիբուխը ետ կտաս:

Էն մարդն էլ ասում է՝ լա՛մ: Վերցնում է Չիբուխը, պատիցը կախ անում:

Տղան մեծ ախպորն էլ առնում, գալիս է այգեպանի մոտ: Երիբ եղբայրները միանում են, Հապարան բլրուլը վերցնում ու

ճամփա ընկնում:

Գալիս են, գալիս, շատն ու քիչը իրենք գիտեն, ճամփին փոքր եղբայրը ետ է մնում: Էս մեծ ու միջնեկ եղբայրները գալիս են հասնում մի ջրհորի, խալիչեն գցում են հորի բերանին ու ամեն մեկը մի ծայրին նստում:

Փոքր եղբայրը բեկարած, հոգնած գալիս է հասնում նրանց: Ասում են. - Ա՛յ ախպեր ջան, արի, արի, նստի՛ր դինջացի:

Նա գալիս է մեջտեղը նստում: Եղբայրները վեր են կենում թե չէ, նա խալիչեն տակին ընկնում է ջրհորը:

Ասում են. - Խալիչեն մեկ տուր, քեզ էդ տեղից հանենք:

Ասում է. - Որ դուք հանող լինեիք, ինձ էս հորը չէիք գցի. առե՛ք ձեր խալիչեն, գնացեք, կորեք:

Եղբայրները գալիս են տուն հասնում: Հապարան բլբուլը տալիս են իրենց հորը: Հայրն էլ վերցնում է Հապարան բլբուլը, կախ անում պատից: Ինչ անում, չեն անում՝ Հապարան բլբուլը չի երգում, ձեն չի հանում:

Սրանց թողնենք էստեղ, լուր տանք փոքր եղբորից: Մի վաճառական է գալիս էդ ջրհորի գլխին կանգնում, քարավանը տանելիս միշտ էդ տեղից ջուր է վերցնում: Ուզում է, որ ջուր հանի, տեսնում է ջրհորում մի մարդ կա: Պարանը կախում է դուրս հանում, տեսնում է մի սիրուն, շնորհքով տղա, ասում է. - Ա՛յ տղա, էստեղ ի՞նչ ես շինում:

- Գիշերը ճամփա էի գալիս, մթնագիշեր էր, եկա ու հանկարծ ընկա էս հորի մեջ:

Վաճառականն ասում է. - Ա՛յ որդի, ես պավակ չունեմ, դու կրլնես իմ տղան:

Վաճառականը նրան որդեգրում է ու տանում գործի դնում իր խանութում: Էս տղան սկսում է իրեն համար կարգին առնուտուր անել:

Հիմի էլ լուր տանք Հապարան բլբուլի տեր թագավորից: Թագավորը առավոտը վեր է կենում տեսնում Խանչալը չկա, Չիբուխը չկա, Տերողորմեն չկա, Հապարան բլբուլը չկա, կանչում է Նապիր-վեկիրին, հրամայում, որ կովի պատրաստությամբ տեսնեն:

Ձորքը հավաքում են ու ճամփա ընկնում: Գալիս են հասնում Ծերունու մոտ:

Թագավորն ասում է. - Էսքան ժամանակ ինձ պահպանել ես, էս ո՞նց է պատահել, որ հիմի իմ ունեցվածքը թալանել ես տվել:

Հալիվորն ասում է. - Թագավորն ապրած կենա, քու աշխարհի չորս կողմով ճամփա կա, բալքի ուրիշ ճամփով են տարել:

Ես ի՞նչ իմանամ:

Թագավորն իրեն պորքով հասնում է այգեպանին: Տեսնում են այգեպանը թագավորի Խանչալը ձեռին փայտ է կտրում, ծայրերն էլ սրում:

Նապիր-վեկիրը այգեպանին ծեծում են, ասում.

- Էս Խանչալը քեզ որմեղի՞ց, ո՞վ է տվել քեզ:

- Ախպե՛ր, - ասում է, - ինձ ինչի՞ եք սպանում, թողեք ասեմ, մի տղա բերեց ինձ տվեց ու ինքը գնաց, ես էլ աղքատ մարդ եմ, ցաքատս կուտրել է, կացին էլ չունեմ, էս խանչալով փկտ եմ կտրում:

Թագավորը հարցնում է. - Խանչալի գինն ի՞նչ է:

- Հինգ մանեթ, - պատասխանում է այգեպանը:

Թագավորը հանում է հինգ մանեթը տալիս այգեպանին, Խանչալը վերցնում, հետո հարցնում է, թե. - Էն տղեն ո՞ւր գնաց:

Այգեպանն ասում է. - Էս միջի ճամփովը գնաց:

Թագավորը պորքը բշում է, էն միջի ճամփան բռնում՝ գնում հասնում է մի քաղաք, մտնում են էն խանութը, որտեղ որ թագավորի տղաները հաց էին կերել: Տեսնում է իր Տերողորմեն էնտեղ կախ արած, հարցնում է. - Գրա գինն ի՞նչ է:

Խանութպանն ասում է. - Հինգ մանեթ:

Հանում է հինգ մանեթը տալիս, Տերողորմեն վերցնում, ետ գալիս այգեպանի մոտ, հարցնում. - Էն տղեն հետո ո՞ւր գնաց:

- Էս վերի ճամփով գնաց:

Վերի ճամփով գնում են, հասնում էն քաղաքը, էն հյուրատունը, որտեղ թագավորի տղաները հաց էին կերել, հանգրստացել: Մտնում են հյուրատուն՝ հաց ուտելու, տեսնում են թագավորի Չիբուխը էնտեղ կախ արած:

Թագավորը հարցնում է. - Էս Չիբուխի գինն ի՞նչ է:

- Հինգ մանեթ, - ասում է տանտերը:

Հինգ մանեթը տալիս է, Չիբուխը վերցնում ու ետ դառնում: Գալիս են նորից այգեպանի մոտ, հարցնում, թե՛ Էն տղեն հետո ո՞ւր գնաց:

Այգեպանը ճամփան ցույց է տալիս: Հապարան բլբուլի տեր թագավորը պորքով գալիս հասնում է էն քաղաքը, որտեղ Հապարան բլբուլը դրկի, թե չէ քաղաքը տակն ու վրա եմ անում:

Թագավորը տղաներին կանչում է, ասում. - Որդիք, Հապարան բլբուլի տերը եկել է՝ Հապարան բլբուլը ուզում է, գնացեք պատասխան տվեք:

Տղաները վեր են կենում, գալիս Հապարան բլբուլի տիրոջ

մոտ, ասում են. - Հապարան բլբուլը մենք ենք բերել:

- Ո՞նց եք բերել. - հարցնում է թագավորը:

Ասում են. - Տուն մտանք, վերցրինք բերինք:

Հապարան բլբուլի տներն ասում է. - Մուտ եք ասում, Հապարան բլբուլը դուք չեք բերել, գնացեք աչքիցս հեռացեք: - Ասում է ու ծեծելով փնդում:

Թագավորի տղաները ամոթով ետ են գնում:

Հապարան բլբուլի տները նորից էլ լուր տալիս թագավորին.

- Իմ Հապարան բլբուլը դրկի, թե չէ քաղաքդ տակն ու վրա եմ անում:

Լուրը գնում, հասնում է վաճառականի տղային:

Սա հորն ասում է. - Ապի՛, արի, գնանք տեսնենք էդ ինչ բան է:

- Ա՛յ որդի, - ասում է, - ինչի՞դ է պետք, քո բանին կայ:

- Չէ՛, ասում է, - ապի, գնա՛նք, բալբի ձեռներիցս մի բան է գալիս:

Հայր ու տղա գնում են թագավոր մոտ:

Տղան ասում է. - Թագավորն ապրած կենա, ինձ ի՞նչ կտաս, որ Հապարան բլբուլի տիրոջը էստեղից հեռացնեմ:

- Ի՛նչ կուզես՝ կտամ, - պատասխանում է թագավորը:

Էդ տղան գալիս է Հապարան բլբուլի տիրոջ մոտ ու ասում.

- Թագավորն ապրած կենա, ի՞նչի ես եկել ժողովրդին լեղաճաք անում: Հապարան բլբուլ բերողը մի մարդ կըլի: Հիմի էս սաղ քաղաքն ի՞նչ մեղավոր է, որ ուզում ես տակն ու վրա անես: Բո Հապարան բլբուլը ես եմ բերել, ինչ ուզում ես՝ արա ինձ:

- Ոնց բերեցիր, - հարցնում է բլբուլի տերը:

- Ես Գնացող-Ետ չդարձող ճամփով եկա, տեսա՝ ճամփի կողքին մի պալատ, մոտը մի Ծերունի նստած: «Բարով» տվի անց կացա, նա ինձ ետ կանչեց, «Ո՛ւր ես գնում»: Ասի, «Գնում եմ Հապարան բլբուլը բերեմ», Ծերունին ինձ մի Բեչա-քյուլլահ տվեց: Գլխիս դրի, մտա քու պալատը: Իրիկնահացը կերա, քնեցի: Վեր կացա Խանչալդ, Չիբուխդ, Տերողորմեղ ու Հապարան բլբուլը վեր կալա ու եկա Ծերունու մոտ: Բեչա-քյուլլահը ետ տվի, հարցրեց, «Հո ուրիշ բան չվերցրի՞ր»: Ասի, «Չէ՛, մենակ Հապարան բլբուլն եմ բերել»:

Հապարան բլբուլի տները տեսնում է, որ ամեն բան էդ տղան տեղը-տեղին պատմեց, ասում է. - Էդ բոլորը ճիշտ ես ասում, իմ Հապարան բլբուլը բերողը դու ես: Հիմի ես ու դու պիտի կռիվ անենք, թե դու հաղթեցիր՝ Հապարան բլբուլը քոնն է, թե ես հաղթեցի՝ գլուխդ կտրեի: Ես ու Հապարան բլբուլը տալիս եմ:

Սրանք կռիս են բռնում: Էդ տղան Հապարան Բլբուլի տիրոջը վեր է գցում ու բլկն չոքում: Հապարան բլբուլի տներն ասում է. - Ա՛յ տղա, ինձ ձեռ մի տալ, ես աղջիկ եմ. ես ուխտ էի արել, ով որ ինձ հաղթի՝ նրան ուզեմ: Էս պլամ աշխարհքում մենակ դու էիր, որ ինձ հաղթեցիր, սրանից հետո դու իմն ես, ես՝ քոնը:

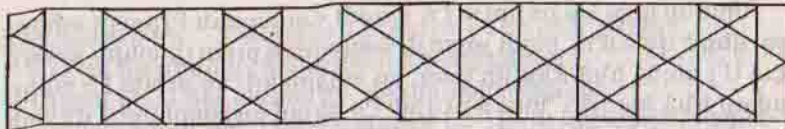
Սրանք վեր են կենում, իրար ձեռք բռնած գնում են թագավորի պալատը: Հենց պալատ են մտնում, Հապարան բլբուլը խոսում է, ծլվլում, երգում:

Թագավորն ասում է. - Էս ի՞նչ բան է, Հապարան բլբուլը խոսեց:

Տղան ասում է. - Հալբաթ կխոսա, համ տներն է էստեղ: համ բերողը: Բերողը ես եմ, քո պուճուր տղան: Ու պատմում է ամբողջ եղելու թյուրը:

Թագավորն էդ բոսկին հրամայում է մեծ ու միջնեկ տղաներին հեռացնել իր երկրից: Բերում է փոքր տղային ու էդ աղջկան փառքով-պատվով պսակում, հարսանիք անում:

Նրանք հասնում են իրենց փափագին, դուք էլ հասնեք ձեր փափագին:

ԷՆ ԻՆՉՆ Է, ԻՆՉԸ...

Առաստաղը բաց անեմ,
Առանց կրակի հաց անեմ:
(փեթակ)

Պոչից բռնեմ,
Արդար կանչի:

(կշեռք)

Անվարել բուսնում է,
Հնձում ես՝ չի ուտվում:
(մապ)

Պզտիկ եմ, պզտիկ եմ,
Աշխարհը մեջս տեղ կանի:
(աչքեր)

Պատիկ սիրուն տուն ունեմ,
Մեջը հապար սյուն ունեմ:
(քերան)

Քույր ու եղբայր եմ,
Մինն առավոտն է ծնվում,
երեկոյան մեռնում,
Մյուսը՝ երեկոյան ծնվում է՝
առավոտը մեռնում:

(լուսին, արև)

Ինչ որ ասենք՝ մեջն է լցվում:
(ակունց)

Ինքը երկար,
Պոչն իրենից երկար:
(աղվես)

Էն ինչ քաղաք է,
Դուրսը արծաթ է, ներսը՝ ոսկի,
Որ քարով տաս՝ կքանդվի,
Էլ չի շինվի:
(ձու)

Մայրս ալյուր մաղեց,
Ինձ, դաշտ պատեց:
(ձյուն)

Լարը քաշեմ,
Սարը շարժեմ:

(ուղտ)

Սև սատանեն քեղն օլորեց,
Հապար-հապար մարդ գլորեց:

(գիշեր)

Էն ինչն է,
Միշտ բերանիդ մեջ է,
Բայց կուլ չես տալիս:
(լեզու)

Ծամում եմ՝ չի ծամվում,
Անծամել կուլ եմ տալիս:
(ջուր)

Քար եմ, բայց քար չեմ,
Արեւ կպավ՝ կհալչեմ:
(սառույց)

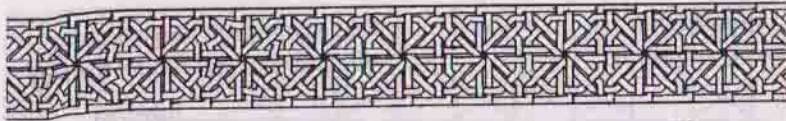
Ուլուլիկ, պուլուլիկ,
Մեջը լիքը կարմիր ուլնիկ:
(լուռ)

Էն ինչն է, ինչը
Քիթը ոսկորից,
Մորուքը մսից:

(աքլոր)

Առանց ոտքի,
Առանց ձեռքի
Դռներ է բացում:

(քամի)

ԱՌԱՏԱՆԻ

1. Գառն ու գելը որ մի ձորում հանդիպեցին, վայ գառի հալին:

2. Սոված հավը երազում կուտ է տեսնում:

3. Գործը էգուցվան մնաց, իմացի՝ կորավ գնաց:

4. Շատ լսիր, քիչ խոսիր:

5. Հասկացողին մին ասա, չհասկացողին՝ հազար ու մին:

6. Սուտասանի տունը կրակ քնկավ, ոչ որ չհավատաց:

7. Շները կովեցին, անյորդի բանն հաջողեց:

8. Ես աղա, դու աղա, բա մեր աղունն ո՞վ աղա:

ՄԿԱՆ ԹԱԿԱՐԴ

(ժողովրդական խաղեր)

* * *

Էկե դուկե տըմբա,
Չալան չուկե պուպուկա,
Մախտե կոճակ,
Դան պոճակ,
Ճան-ճուկ:

* * *

Բութամատն ասաց՝ գայլը եկավ:
Ցույամատն ասաց՝ որտեղի՞ց եկավ:
Միջնամատն ասաց՝ սարից եկավ:
Մատնեմատն ասաց՝ եկեք փախչենք:
Ճկույթն ասաց՝ պատիկ եմ,
Ճստիկ եմ,
Ոտիկ չունեմ,
Թեիկ չունեմ,
Ինչպե՞ս փախչեմ:

ՃՎԻԿ-ՃՎԻԿ

Ճվիկ-Ճվիկ,
Ակնա Ճվիկ,
Կուրմիր կաուց,
Նախշուն թեիկ,
Թռնի գնա հեռու քաղաք,
Մեկ բուրդ բերի ու շատ բամբակ:

Գուլպա գործենք,
Գլխարկ գործենք,
Խորոս բալի գլխին կործենք:
Թը՛ն, ճնճուղիի՛կ:

* * *

Ճկութն ասաց՝ ա՛յ բուրիկներ, ջա՛ն բուրիկներ, սոված եմ:
Մաղնե մատն ասաց՝ հաց ուտենք:
Միջկամատն ասաց՝ որտեղի՞ց ուտենք,
Ցուցամատն ասաց՝ գնանք ճարենք,
Բութ մատն ասաց՝ գողանանք ուտենք:

Ծափի՛ն, ծափի՛ն, ծափ նաւարով,
Փըլպվ կեփեմ պուտկներով,
Գդալ չկա, լավաչ չկա՝
Դենք էլ կուտենք մատիկներով:

ԻՆՉՊԵ՞Ս ԿՈՒՏԵՍ

(ժողովրդական)

- Փխիկ, ա՛յ փխիկ,
- Այդ ի՞նչ ես տանում:
- Կարագ ու մեղր:
- Ի՞նչ ես անելու:
- Ես պիտի ուտեմ:
- Իսկ ինչո՞վ կուտես:
- Անպոչ գդալով:
- Գդալդ ու՞ր է:
- Վա՛յ, վա՛յ, կորել է:
- Բա ինչպե՞ս կուտես:
- Այսպե՛ս, թաթիկով,
- Պնչով, քթիկով:

* * *

Ծուղրուղո՛ւ, սանամեր,
Է՛ն մեկ կավք կար, ո՞ւր գնաց,
- Ծարավ աղբրում կուլ գնաց:
- Ի՞նչ կար կտցում:
- Չիք ու չամիչ:
- Ո՞ւր էլ տանում:

- Հարս ու փեսին:
- Ոսկե թախտին:
- Ի՞նչ էր եփում:
- Համով կորկոտ:
- Ո՞ւր էր դրել:
- Բաց պատուհան:
- Ո՞վ է կերել:
- Սեւ փիշիկը:
- Ա՛յ սեւ փիշիկ, վա՛յ սեւ փիշիկ,
- Քո մերն ուտի քո թշիկ:

ԱՓ ՈՒ ՊՏՂՈՒՆՑ

Իրար դիմաց նստելով՝ խաղացողները մրցում են հետեւ-
յալ ձեւով: Խաղացողը բաց է անում ձախ ափը եւ աջ ձեռքի
մատները պտղուկն ձեւացնելով՝ հենում է ձախ ափամիջին:
Հետո բացում է աջ ափը եւ ձախն է պտղուկն անում ու հպում
աջ ափամիջին. անախալ կարգով գործողությունը կատար-
վում է ակնթարթային արագությամբ, մերթ մեկ, մերթ մյուս
խաղացողի կողմից:

ՄՈՒԿՆ ՈՒ ԿԱՏՈՒՆ

Երեխաներից մեկը ընտրվում է մուկ, մյուսը՝ կատու: Եր-
կուսի աչքերը թաշկինակով կապում են, թեեւ երբեմն մկանը
բաց են թողնում: Մուկը, ձեռքն առնելով 2 փոքրիկ քար, միմ-
յանց է խփում ու վազում այս ու այն կողմ: Կատուն այդ
չխկչխկոցի միջոցով հետեւում է նրան՝ աշխատելով բռնել:
Երբ հաջողեցնում է, դերերը փոխում են:

ԴՆՃՂՈՒԿՆԵՐՆ ՈՒ ԿԱՏՈՒՆ

Գետնին 5-6 մ տրամագծով շրջան են գծում: Խաղացողնե-
րից մեկին «կատու» են նշանակում, որը կանգնում է շրջագծի
մեջ: Մնացածները ճնճղուկներն են, որոնք կանգնում են շր-
ջանից դուրս: Խաղը սկսելուց հետո ճնճղուկները թռչկոտն-
ելով մտնում են շրջան եւ դուրս գալիս, իսկ կատուն նրանցից
մեկին շրջանի մեջ պետք է բռնի:

Խաղի կանոնները.

1. Կատուն ճնճողուկներին պետք է բռնի միայն շրջանի մեջ:
2. Ճնճողուկները շրջանի մեջ եւ նրանից դուրս թռչկոտում են մեկ կամ երկու օտքով:

ՄԿԱՆ ԹԱԿԱՐԳ

Խաղացողները բաժանվում են երկու խմբի: Մի խումբը (կատունները) շրջան է կապում, իսկ մյուս խումբը (մկները) ցրվում է: Կատունները կապում են շրջան-թակարդ եւ արտասանում.

Ա՛խ, որքան ձանձրալի են այս մկները.

Կրծոտել են ու լափել եղած ողջ կերը.

Որտեղ նայես՝ մկներ են ճատիկ.

Բազմացել են ու տարածվել սաատիկ:

Մենք էլ հիմա թակարդ կդնենք

Ու էս մկներին տեղում կբռնենք:

Վերջին 2 տողերն արտասանելիս կատունները բարձրացնում են ձեռքերը եւ մկները սկսում են վազվզել շրջանից ներս ու դուրս: Խաղավարի ազդանշանով կատունները ձեռքերն իջեցնում են եւ կբանաստում:

Այնուհետեւ խմբերը տեղերը փոխում են: Վերջում հաշվում են արդյունքները, որ խումբը շատ մկներ է բռնել, հաղթում է:

Խաղի կանոնները.

1. Թակարդը փակվում է ազդանշանից հետո:
2. Թակարդում մնացածները այն ճեղքելով անցնելու իրավունք չունեն:

ԹՉՈՒԿՆԵՐ ԵՎ ՀՄԱՆԵՐ

Խաղացողները կանգնում են շրջանով: Երբ խաղավարը ասում է՝ հսկաներ, բոլորը բարձրանում են ոտնաթաթերին եւ ձեռքերը բարձրացնում վեր, իսկ եթե ասում է՝ թզուկներ, կրճատում են՝ ձեռքերը օտարածելով ստույգ:

Մի քանի անգամ խաղալուց հետո, խաղավարը «խառնում» է շարժումները, այսինքն «հսկաներ» ասելիս ինքը կբանաստում է, իսկ «թզուկներին» ժամանակ բարձրանում ոտնաթաթերին՝ ձեռքերը վեր բարձրացնելով: Սա արվում է երեխաներին շփոթեցնելու եւ խաղն աշխուժացնելու համար: Խաղացողները պետք է ճիշտ կատարեն խաղավարի հրահանգները եւ ոչ թե հետեւեն շարժումներին:

ԿԱՏՈՒՆ ԵՎԱՎ

Դահլիճի մի անկյունում գտնվում է «կատվի տունը», իսկ «մկները» ցրվում են դահլիճում, պարում, կատարում տարբեր շարժումներ: Խաղավարի «կատուն եկավ» ազդանշանից հետո մկները սկսվում են: Կատուն դուրս է գալիս «տնից», հետեւում մկներին եւ, ով մի փոքր շարժում է կատարում, նրան բռնում եւ «տուն» է տանում: Խաղավարի «կատուն գնաց» ազդանշանից հետո կատուն վերադառնում է փուկ, իսկ մկները շարունակում են պարել, վազվզել: Մի քանի մուկ բռնելուց հետո փոխում են կատվին:

Խաղի կանոնները.

1. Երբ կատուն մտնում է խաղահրապարակ մկներին չի թույլատրվում շարժվել այնպես պիտի շարժվեն, որ կատուն չնկատի:

ՃԱՆԱՉԻՐ ԴՐՈՇԱԿ

Խաղացողները բաժանվում են 3 խմբի եւ շրջաններ կապում: Յուրաքանչյուր խմբի ավագը կանգնում է շրջանի մեջտեղում՝ ձեռքին դրոշակ: 3 դրոշակներն էլ տարբեր գույնի են: Խաղավարի «ցրվիր» հրահանգով բոլոր խաղացողները, բացի ավագներից, ապա թովռում, վազվզում են այս ու այն կողմ: «Փակել աչքերը» հրահանգով բոլորը փակում են աչքերը: Այդ ժամանակ ավագները փոխում են դրոշակները: «Գտիր դրոշակը» հրահանգով բոլոր խաղացողները շրջան են կապում իրենց դրոշակի շուրջը: Որ խումբը շուտ է գտնում իր դրոշակը եւ նրա շուրջ շրջան կապում՝ նա էլ հաղթում է:

Խաղի կանոնները.

1. Ավագները փոխում են դրոշակները եւ ոչ թե տեղերը:
2. Խաղացողները շրջապատում են այն ավագին, որի մոտ գտնվում է իրենց դրոշակը:

ԾՈՎՆ ԱԼԵԿՍԱՆԴՐՈՍ Է

Բոլոր խաղացողները կազմում են մեծ շրջան: Խաղավարը դուրս է գալիս շրջանից, շրջում եւ, մոտենալով առանձին խաղացողների, ասում՝ ծովն ալեկոծվում է: Ում որ ասում է, նա պետք է հետևի խաղավարին: Այսպիսով, բոլորը գնում են խաղավարի հետևից, կատարելով այն շարժումները, ինչ որ կատարում է նա: Նա կարող է ցատկել, պարել, վազել: «Ծովը հանդարտվեց» հրահանգից հետո բոլորը արագ վազում եւ կանգնում են իրենց տեղերում:

Խաղի կանոնները.

1. Պետք է կատարել խաղավարի բոլոր շարժումները:
2. Պետք է ընտրել հնարագետ խաղավարի, որպեսզի խաղն անցնի հետաքրքիր եւ աշխույժ:
3. Խաղավարին տարբերելու համար նրա գլխին թղթե մեծ գլխարկ են ունում:

ԵՐԿՈՒ ՍԱՌԱՍԱՆԻՔ

Դաիլիճի 2 կողմերում 2 «տներ» են գտնվում: Խաղացողները հավաքվում են տան մեջ, իսկ նրանցից երկուսը՝ «սառնամանիքները» կանգնում են 2 տների մեջտեղում: «Սառնամանիքները» միասին դիմում են երեխաներին.

«Երկու հղբայր ենք պատանի,

Սառնամանիք անվանի»:

I սառնամանիք. Սառնամանիքն եմ կարմրաքիթ:

II սառնամանիք. Ես էլ նույնը, բայց կապտաքիթ:

Ով ձեզանից սիրտ կանի,

Թող գլուխը դուրս հանի:

Երեխաները պատասխանում են.

Ձեռք վախճնում ձեզանից:

Այս ասելուց հետո երեխաները վազում են դեպի մյուս տունը: Սառնամանիքները ում որտեղ բռնում են, ցրտահարում են: Ցրտահարվածը էլ չի կարող տուն հասնել, կանգնում է անշարժ: Վազողները ցրտահարվածներին կարող են ազատել՝ նրանց ձեռք տալով:

ԹՈՉՈՒՆՆԵՐՆ ՈՒ ՎԱՆԴԱԿԸ

Խաղացողները բաժանվում են 2 հավասար խմբի: Խմբերից մեկը կազմում է շրջան՝ «վանդակ», իսկ մյուս խումբը՝ «թռչունները», գտնվում են վանդակից դուրս:

Որեւէ ազդանշանով (ծափով, երաժշտությամբ) վանդակ կազմած խաղացողները ձեռքերը բարձրացնում են վեր, իսկ թռչունները մտնում են վանդակ եւ դուրս գալիս: Երաժշտության հանկարծակի ավարտումով շրջանում կանգնած երեխաները ձեռքերը իջեցնում եւ կբանստում են՝ փակելով վանդակը: Այնուհետեւ խմբերը դերերը փոխում են:

ՈՒՐԱՆ ԵՐԵՆԱՆԵՐԸ

Խաղացողներից մեկին ընտրում ենք խաղավար, մյուսները պույգ կազմելով կանգնում են 2 սյունաշարով: Խաղավարը գտնվում է շարքի առջեւում: Երեխաներն արտասանում են.

Մենք ուրախ երեխաներ ենք,

Սիրում ենք վազել, սիրում ենք խաղալ,

Թե կարող ես՝ շտապիր,

Վազող պույգին շուտ բռնիր:

Այս ասելուց հետո, վերջին պույգը կազմող երեխաներից մեկը աջ է վազում, մյուսը՝ ձախ, աշխատում են հասնել իրար ձեռքերը բռնել: Իսկ եթե խաղավարին հաջողվում է բռնել նրանցից մեկնումեկին դեռ պույգ չկազմած, այդ դեպքում բռնվողը դառնում է խաղավար: Իսկ նախորդ խաղավարը պույգ է կազմում այն խաղացողի հետ, որին չէր բռնել:

ԱՍԵՂ, ԹԵԼ, ՀԱՆԳՈՒՅՑ

Խաղացողները իրար ձեռքից բռնած շրջան են կապում: Խաղացողներից երեք հոգի առանձնացվում են, որոնցից մեկը «ասեղն» է, մյուսը՝ «թելը», երրորդը՝ «հանգույցը»: Նրանք կանգնում են շրջանից դուրս, իրար հետեւից՝ ասեղը, թելը, հանգույցը:

Ղեկավարի ազդանշանով ասեղը վազում է. նրա հետեւից՝ թելն ու հանգույցը: Որտեղից անցնի ասեղը, այնտեղով էլ պետք է անցնեն թելն ու հանգույցը:

Խաղավար ասեղի դերում պետք է ընտրել ճարպիկ, հնարագետ երեխաների:

Շրջան կազմող երեխաները պետք է ձեռքերը վեր պահեն և չխանգարեն խաղավարներին:

ՀԻՆԳ ԱՅԾԱՏԵՐ

Խաղում է 5-10 երեխա: Նրանք, առանց իրար ձեռք բռնելու, շրջան են կապում: Մեկը ձեւանում է 1, երկրորդը՝ 3, երրորդը՝ 5 այծի տեր, ապա հաջորդաբար 7, 10, 15: Նրանցից յուրաքանչյուրը պետք է հիշի իր այծերի թիվը:

Խաղն սկսելիս խաղակիցներից մեկը հայտարարում է.

- Գյուղին հարկ է եկել, ո՞վ պիտի տա:
- Թող երեք այծատերը տա, - պատասխանում է մյուսը:
- Հաշվիր գյուղի վրա, թող գյուղը տա, երեք այծատերն ինչո՞ւ տա, - վրա է տալիս երեք այծատերը:
- Գյուղն ինչո՞ւ տա, թող 5 այծատերը տա, - ասում է հաջորդը:

5 այծատերը անմիջապես վրա է բերում.

- Ինչո՞ւ 5 այծատերը, թող 15 այծատերը տա:

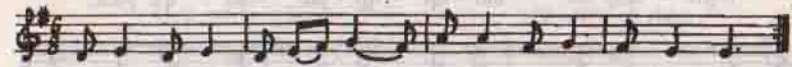
Խաղն այսպես շարունակվում է այնքան, մինչև մեկը շփոթվում է: Պարտվողը խաղից դուրս է գալիս կամ որեւէ «պատիժ» է ստանում:

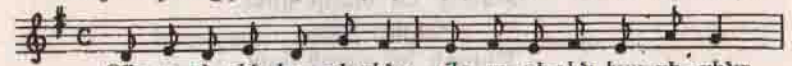
ԵՐԳԱՐԱՆ

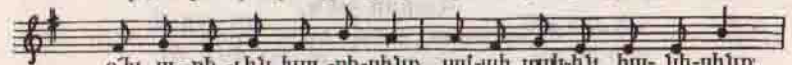
ԱՐԵՎ, ԱՐԵՎ

Ա - րե՛ւ, ա - րե՛ւ, ա - րի դուս, քեզ քե - րե՛կ ենք աչ - քի լուս,
քո քու - րի - կը՝ Լուս-ըն - կան, քե - րեց չա - միչ մեկ ա - ման,
Ամ-պը ե - կավ մութ ա - րավ, չա - միչն աչ - քե - րես կո - րավ:
Բայ ե - րե - սըղ, ա - րե - զակ, մի բուռ չա - միչ քեզ կը-տանք:

Օ՛խ, ա - րե - լին խա - րե - ցինք, Օ՛խ, ա - րե - լին խա - րե - ցինք,

Օ՛խ, ա - րե - լին խա - րե - ցինք, ամ-պի տակ-են հա - նե - ցինք:

ամ - պի տակ-են հա - նե - ցինք:

Արե՛ւ, արե՛ւ, արի դուս
Քեզ քերե՛կ ենք աչքի լուս,
Քո քուրիկը՝ Լուսընկան,
Բերեց չամիչ մեկ աման,
Ամպը եկավ մութ արավ,
Չամիչն աչքերես կտրավ:
Բայ երեսըղ, արեզակ,
Մի բուռ չամիչ քեզ կըտանք:

Օ՛խ, արեւին խաբեցինք,
Օ՛խ, արեւին խաբեցինք,
Օ՛խ, արեւին խաբեցինք,
Ամպի տակն հանեցինք,
Ամպի տակն հանեցինք:

ՀՈՊ ԹՈՒ

Կայտառ

Խնձոր ես ծառի վրա,
 Հայկո ջան,
 Ծաղիկ ես սարի վրա,
 Վարսո ջան:
 Հոպ Թոուի, հոպ, հոպ Թոուի,
 Հայկո ջան,
 Շուտ, Թոուի, շախով Թոուի,
 Վարսո ջան:

Անուշ տաղ ասող բըրբուլ,
 Հայկո ջան,
 Կայնիլ ես քարի վրա,
 Վարսո ջան,
 Հոպ, Թոուի...

Աղբեր ունեմ ավշի ա,
 Հայկո ջան,
 Մեջքը բարակ դամշի ա,
 Վարսո ջան,
 Հոպ, Թոուի...

ԱՅԲ, ԲԵՆ, ԳԻՄ

Խրոխտ

Այբ, բեն, գիմ, դա եչ, դա, այբ, բեն, գիմ, դա, եչ, դա, դա, եչ, դա

Այբ, բեն, գիմ, Ճե, մեն, յի (հի),
 Դա, եչ, դա, Նու, շա, ո,
 Այբ, բեն, գիմ, Ճե, մեն, յի (հի),
 Դա, եչ, դա, Նու, շա, ո,
 Դա, եչ, դա: Նու, շա, ո:

Է, ըթ, թո, Չա, պե, ջե,
 Ժե, ինի, լյու ն, Ռա, սե, վեվ,
 Է, ըթ, թո, Չա, պե, ջե,
 Ժե, ինի, լյու ն, Ռա, սե, վեվ,
 Ժե, ինի, լյու ն: Ռա, սե, վեվ:

Խե, ծա, կեն, Տյու ն, բե, ցո,
 Հո, ձա, դատ, Վյու ն, փյուր, քե,
 Խե, ծա, կեն, Տյու ն, բե, ցո,
 Հո, ձա, դատ, Վյու ն, փյուր, քե,
 Հո, ձա, դատ: Վյու ն, փյուր, քե:

ԽՆԿԻ ՃԱՌ

Գնացուն և կայտան

Մեր դրժանը խընկի ծառ,
 Գյուլո՛ւմ ջան,
 Չեր դրժանը խընկի ծառ,
 Գյուլո՛ւմ ջան,
 Խընկենին ա բերել բար,
 Գյուլո՛ւմ ջան,
 Իմ խորտիկ պրզտիկ յար
 Գյուլո՛ւմ ջան:

Մեր դրժանը խընկի ծառ,
 Նախշուն բլբուլ վերեն թառ,
 Երթար ու գար, շորոր տար,
 Սիրուն յարին օրոր տար:

Մեր գրժաը խընկի ծառ,
 Մարջան բլբուլ վերեն թառ,
 Գընար ու գար, շովին տար,
 Անուշ յարի թեւին տար:

Մեր դրժանը խընկի ծառ,
 Ոսկի բլբուլ վերեն թառ,
 Կարմիր խընձոր անել տար,
 Ալվան ծաղիկ տա՛նել տար:

ԿԹԻ ԵՐԳ «ԻԼԻԼԻ, ԳԻԼԻԼԻ»

Հինգ էժ ունեմ ուլերով,
 Իլիլի, Գիլիլի,
 Կաթ կըկըթեմ դուլերով,
 Իլիլի, Գիլիլի,
 Մեր կըշափեմ կալ չափով,
 Իլիլի, Գիլիլի,
 Եղ կըհանեմ լվի տըկով,
 Իլիլի, Գիլիլի:

ԽՆՈՅՈՒ ԵՐԳ

Հարի՛, հարի՛, խընոցի,
 Մեջրո՛ւ բարի՛, խընոցի,
 Ու նկըդ բարակ, խընոցի,
 Մեջրո՛ւ կարագ, խընոցի:

Փլավ կէփեմ եղ չըկա,
 Փեսեն եկավ, տեղ չըկա՛,
 Հարի՛, հարի՛, խընոցի,
 Բերբու՛ւ բարի՛, խընոցի:

Մա-նի ա-սեմ ու շա-րեմ,
Ջա՛ն, ծաղիկ, ջա՛ն, ջա՛ն,
Լըցնեմ տուպրակն ու կարեմ,
Ջա՛ն, վիճակ, ջա՛ն, ջա՛ն:

Ծաղիկ ունեմ նարընջի,
Ջա՛ն, ծաղիկ, ջա՛ն, ջա՛ն,
Տըղա, վեր արի փընջի,
Ջա՛ն, վիճակ, ջա՛ն, ջա՛ն:

Ես աղջիկ եմ, ալ կուզեմ,
Ջա՛ն, ծաղիկ, ջա՛ն, ջա՛ն,
Ոսկին ծաղեծալ կուզեմ,
Ջա՛ն, վիճակ, ջա՛ն, ջա՛ն:

Հըրես եկավ իմ աղբեր,
Ջա՛ն, ծաղիկ, ջա՛ն, ջա՛ն,
Երեք օրվան թագավոր,
Ջա՛ն, վիճակ, ջա՛ն, ջա՛ն:

Ծաղիկ ունեմ, ալա յա,
Ջա՛ն, ծաղիկ, ջա՛ն, ջա՛ն,
Ալա չի, ալվալա յա,
Ջա՛ն, վիճակ, ջա՛ն, ջա՛ն:

Արեւը կամար-կամար,
Ջա՛ն, ծաղիկ, ջա՛ն, ջա՛ն,
Կապել ես ոսկե քամար,
Ջա՛ն, վիճակ, ջա՛ն, ջա՛ն:

Սարեն կրգա ձիավոր,
Ջա՛ն, ծաղիկ, ջա՛ն, ջա՛ն,
Մեր տու նը չարդախավոր,
Ջա՛ն, վիճակ, ջա՛ն, ջա՛ն:

Չափավոր և կատակով

Դա՛ն, դա՛ն, դա-նե-դա՛ն, ձի հավ մը կեր, կո-րտ էր, դա՛ն, դա՛ն, դա-նե-դա՛ն,
փող-փ փողոց փան կու-գեր, դա՛ն, դա՛ն, դա-նե-դա՛ն,
ինչ օր զըտեր՝ կու-տեր, դա՛ն, դա՛ն, դա-նե-դա՛ն

Դա՛ն, դա՛ն, դա-նե-դա՛ն,
Ձի հավ մը կեր, կո-րտ էր,
Դա՛ն, դա՛ն, դա-նե-դա՛ն,
Փողոց-փողոց ման կու գեր,
Դա՛ն, դա՛ն, դա-նե-դա՛ն,
Ինչ օր գըտեր՝ կու-տեր,
Դա՛ն, դա՛ն, դա-նե-դա՛ն:

Պուտուկ փըլավ եփեցի
Կոլոտ հավուն կերցուցի:
- Կոլոտ հավ, ձի ձու մ'ածա:
Տարա տըվի դ արբընին.*
- Դարբի՛ն, ձի դանակ մը տուր:
Դանակ տըվի հովըվուն.
- Հովի՛վ, ձի մօքի մը տուր:
Մաքին տըվի աւտըծուն.
- Աւտվա՛ծ, ձի ախպեր մը տուր:
- Ախպե՛ր, ախպե՛ր, ես քեզ շուն,
- Ի՛նչ ես բարձե քու իշուն:
- Խընգընե խինե, ապըրշում:

Օձը տեսա ճըլպըտուն,
Փախավ մտավ Սալբու տուն:
Սալբի նրստեր, սազ կ'անա,
Գըլուխ կորեր, նազ կ'անա,
Հավերն եկան, բըշ կ'անա:

ԷՍ ԱՌՈՒՆ

Գնայուն
քնքշաբար սիրով

Էս ա-ռուն ջուր է գա-լի գալիս է, գալիս է սեր ա-նն:
միտ-սերմեր է գա-լի.

Էս առուն ջուր է գալի
Մի տեսեր - ո՛ւր է գալի.
Գալիս է, գալիս է
Սեր անն:

Քենին մահանա արել,
Իմ յարին հյուր է գալի.
Գալիս է, գալիս է
Սեր անն:

Վարդ եմ քաղել մաղերով,
Վեր եմ դրել շաղերով.
Արի՛, իմ սիրեկան քուր,
Առաջ գամ թեզ տաղերով:

Տանք տակին կա նրանի,
Ես բարձ բերեմ՝ դու կրանի,
Ես, դու մի բաղում պիտենք,
Դու՝ չինարի, ես՝ նռնի:

ԱՂՋԿԵՔ, ՊԱՐ ԲՈՆԵՑԵՔ

Կենսուբախ, աշխույժ

Աղ - ջը-կե՛ք, պար բո-նե-ցեք. Ար - մի-կի ե - րես գո-վե-ցեք.

Ա՛յ ե - րես, շար-մաղ ե-րես, որս մեզ չը-թող - նես սե - ե-րես:

Աղջկե՛ք, պար բոնեցեք,
Արմիկի երես գովեցեք.
Ա՛յ երես, շարմաղ երես,
Դու մեզ չըթողնես սեւերես:

Աղջկե՛ք, պար բոնեցեք,
Արմիկի աչեր գովեցեք.
Ա՛յ աչեր, սիրուն աչեր,
Արեւի պես փայլուն աչեր:

Աղջկե՛ք, պար բոնեցեք,
Արմիկի կրաներ գովեցեք.
Ա՛յ կրաներ, ուժեղ կրաներ,
Դուք կըշարժեք մեծ-մեծ լեռներ:

Աղջկե՛ք, պար բոնեցեք,
Արմիկի հասակ գովեցեք.
Ա՛յ հասակ, բարձրը հասակ,
Քեզ կվայելի գափնյա պրսակ:

ՔՈՒՆԴԿԻ ԵՐԳ

Զարկ բո-լո-ճիկ, վարկ, դու վարկ, ես խա - դամ.
Ճա-շիկ դու պա - դի. սա-րակ դու քա - դի

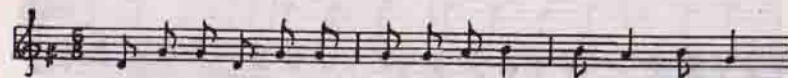

Զարկ բո-լո-ճիկ, վարկ, դու վարկ, ես խա - դամ:
Ճա-շիկ դու պա - դի. սա - րակ դու քա - դի:

Զարկ բոլոճիկ, վարկ,
Դու վարկ, ես խաղամ.
Զարկ բոլոճիկ, վարկ,
Դու վարկ, ես խաղամ:

Ճաշիկ դու պաղի,
Սարակ դու քաղի,
Ճաշիկ դու պաղի,
Սարակ դու քաղի:

ՃԱԽԱՐԱԿԻ ԵՐԳ

Հո՛ւյ, մա-րալ, հո՛ւյ, մա-րալ, հո՛ւյ, մա-րալ ջա՛ն, ճախ - րա - կի ո-
Հո՛ւյ, մա-րալ, հո՛ւյ, մա-րալ, հո՛ւյ, մա-րալ ջա՛ն, ճախ - րակ մա-նո-

տը փաշ ի.
դը դուշ - ի

Հո՛ւյ, մա-րալ, հո՛ւյ, մա-րալ,
Հո՛ւյ, մա-րալ ջա՛ն,
Ճախ-րակի ոտը փուշի.

Հո՛ւյ, մա-րալ, հո՛ւյ, մա-րալ,
Հո՛ւյ, մա-րալ ջա՛ն,
Ճախ-րակ մանողը դուշի:

Ճախ-րակի ոտը ուռ ի,
Ճախ-րակ մանողը ծուռ ի:

Ճախ-րակի ոտը տանձ ի,
Ճախ-րակ մանող կուտան ձի:

Ճախ-րակի ոտը նուշ ի,
Ճախ-րակ մանողն անուշ ի:

ԹԱԳՎՈՐԻ ՄԵՐ, ԴՈՒՍ ԱՐԻ

Թագվո՛րի մեր, դո՛ւս արի,
Տես քե ինչե՛ր ենք բերե,
Թագվո՛րի մեր, դո՛ւս արի,
Քե ջուր բերող ենք բերե:

Թագվո՛րի մեր, դո՛ւս արի,
Տես քե ինչե՛ր ենք բերե,
Թագվո՛րի մեր, դո՛ւս արի,
Քե կով կըթող ենք բերե:

Թագվո՛րի մեր, դո՛ւս արի,
Տես քե ինչե՛ր ենք բերե,
Թագվո՛րի մեր, դո՛ւս արի,
Քե թաղդ ավլող ենք բերե:

Թագվո՛րի մեր, դո՛ւս արի,
Տես քե ինչե՛ր ենք բերե,
Թագվո՛րի մեր, դո՛ւս արի,
Քե գլուխ դըմբող ենք բերե:

ԱՂՋԻԿ, ԱՂՋԻԿ, ՀԵՐԻՔՆԱԶ

Աղջիկ, աղջիկ, Հերիքնազ,
Եկ մեր բախչեն, ածե սաղ,
Մենք բոլորս կանենք տաղ,
Որ քեզանով անենք հաղ:

Բարդի ծառին բար չըլնի,
Տալը բար ա, վարդ չըլնի,
Միրտը որ կա՝ շուշա յա,
Որ կուտրեց, էլ ճար չըլնի:

Հեն սարեն մարդ ա գալի,
Սարը կրակ ա տալի,
Առաջըս աղյուխ բացավ,
Իմացա՝ վարդ ա տալի:

Տանըս տակին շըլորի,
Ճըղները ետ կուտրի,
Էրնեկ էն քըվորը, որ
Յորն աղբոր թագ կուտրի:

Ջըպիկ, վըպիկ, վարին ա,
Իգդա շուշան դարին ա:

Շուշան գը-նայ աղ-յա-նի,
աղ-յա-նի քը-կար, քը-յեկ էր, Ջը-րի ճա-վեն

մոռ - ցեկ էր, աճ-րն չե-կալ էս տա-րին,
չոր-ցալ ցորեն ու գա-րի:

Ջըպիկ, վըպիկ, վարին ա,
Իգ - դա շու-շան դա-րին ա:

Գոռ-գոռոցն լն - կալ վն - րն
լը-մայ կա-նաչ ու տե-րեւ,

Ան-ձրեն է-կալ, գյոլ է-րալ,
ցո-րեն ար-տը բոլ է-րալ:

Ջըպիկ, վըպիկ, վարին ա,
Իգ - դա շու-շան դա-րին ա:

Թե-լիկ, մե-լիկ ման է-կա,
քե-զի հան-դե - րում գը-տա,

Մե-րի - կըս թը - խեց գա-թա,
ու-զեց ըն-ձի քե-զի տա:

Ջըպիկ, վըպիկ, վարին ա,
Իգ-դա շու-շան դա-րին ա:

Ջըպիկ, վըպիկ, վարին ա,
Իգդա շուշան դարին ա:
Շուշան գընայ աղյանի,
Աղյան չըկար, չորցել էր,
Ջըրի ճամփին մոռցել էր,
Անձրեն չեկալ էս տարին,
Չորցալ ցորեն ու գարի:
Ջըպիկ, վըպիկ, վարին ա,
Իգդա շուշան դարին ա:
Գոռգոռոցն ընկալ վերեւ,
Լըվայ կանաչ ու տերեւ,
Անձրեն էկալ, գյոլ էրալ,
Ցորեն արտը բոլ էրալ:
Ջըպիկ, վըպիկ, վարին ա,
Իգդա շուշան դարին ա:
Թելիկ, մելիկ ման էկա,
Քեզի հանդերում գըտա,
Մերիկըս թըխեց գաթա,
Ուզեց ընձի քեզի տա:
Ջըպիկ, վըպիկ, վարին ա,
Իգդա շուշան դարին ա:

ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՅԱՆԿ

Ծուղրուղո՞ւ	3
Արտուտիկ	3
Մեղու	3
Աքաղաղն ու կառուր	4
Փիսոն	4
Ծիտիկի օրորքը	4
Շուներ	5
Աղվեսն եկավ	5
Փիսիկի գանգատը	6
Ծիտը եւ բալեն	7
Լուսաբացին	7
Առավոտը գյուղում	8
Պոչատ աղվեսը	8
Գրիչ	9
Առաջին ձուներ	9
Պապն ու շաղգամը	10
Բզեզի դպրոցը	11
Պույ-պույ մուկիկը	12

Լինում է չի լինում

Ճամփորդները	16
Ուլիկ	17
Անհաղթ արջորդ	18
Ով աշխատի, նա կուտի	19
Սուտասանը	20
Երեք արջի հեքիաթը	21
Պոչատ աղվեսը	23
Ծիտը	25
Երկինքը փուլ է գալիս	26
Հագարան բլբուլ	28

Էս ի՞նչն է, ի՞նչը

Առածանի

Մկան թակարդ

Էկն դուկն տըմըպա	39
Բու թամասն աապ	39
Ճվիկ-Ճվիկ	39
Ճկութն աապ	40
Ինչպե՞ս կուտես	40
Ծուղրուղո՞ւ, սանամեր	40
Ափ ու պտղուկ	41
Մուկն ու կատուն	41
Ճնճղուկն ու կատուն	41
Մկան թակարդ	42
Թպուկներն եւ հսկաներ	42
Կատուն եկավ	43
Ճանաչիր դրոշակը	43
Ծովն ալեկոծվում է	44
Երկու սառնամանիք	44
Թռչուններն ու վանդակը	45
Ուրախ երեխաներ	45
Ասեղ, թել, հանգույց	46
Հինգ այծատեր	46

Երգարան

Արեւ, արեւ	47
Հո՛ւպ, թո՛ի	48
Այբ, բեն, գիւ	49
Էս առուն	50
Աղջկեք, պար բոնեցեք	51
Վիճակի երգ	52
Դան, դան, դանեդան	53
Խնկի ծառ	54
Կթի՛ երգ «Ժլիլո, դիլիլո»	55
Խնոցու երգ	55
Բոլոճկի երգ	56
Ճախարակի երգ	57
Թագվորի մեր, դուստրի	58
Աղջիկ, աղջիկ, Հերիքնապ	59
Զըսիկ, քըսիկ	60

Օգտագործման է թույլատրված
ՀՀ «Մխիթար Սեբաստացի» կրթահամալիրի
հոգաբարձուների խորհրդի կողմից

Նկարիչ՝
Սրբազրիչ՝
Էջաղյոտ՝
Տեխն. խմբ.

Գոհար Սանոյան
Ռուբեն Վարդանյան
Համիկ Բալայան
Շուրա Հայրյան

Ստորագրված է տպագրության 20.09.94թ.: Պատվիր N53:
Տպագրությունը՝ օֆսետ: Չափեր՝ 60x84/16: Թուղթ՝ օֆսետ N1:
Տպաքանակը 5000: Գինը՝ պայմանագրային:

Տպագրված է ՀՀ «Մխիթար Սեբաստացի» կրթահամալիրի «Հաղիկ»
հրատարակչության տպարանում: Երևան, Հարավ-Արևմտյան Բ-1
թաղամաս, Բաֆթու փողոց 4:

© «Հաղիկ» հրատարակչություն